

CİNSİYET TEMELLİ GÖÇ DENEYİMLERİ: KADIN VE ERKEK GÖÇMENLERİN UYUM STRATEJİLERİNİN İLETİŞİM PERSPEKTİFİNDEN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

GENDER-BASED MIGRATION EXPERIENCES: A COMPARATIVE ANALYSIS OF ADAPTATION STRATEGIES OF MALE AND FEMALE MIGRANTS FROM A COMMUNICATION PERSPECTIVE

HÜSNA YILMAZ*

ÖZET

Bu araştırma, Türkiye'ye göç eden Suriyeli üniversite öğrencilerinin kültürleşme süreçlerini toplumsal cinsiyet, iletişim ve bölgesel farklılıklar ekseninde incelemektedir. Çalışma, Gaziantep ve İstanbul'da yürütülmüş olup, iki farklı bölgenin sosyo-kültürel yapılarının kültürleşme süreçlerine etkisini karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir. Araştırmada yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmış, göçmen öğrencilerle bire bir yapılan mülakatlarla deneyimleri detaylı şekilde incelenmiştir. Bulgular, göç sürecinin toplumsal cinsiyet rollerini yeniden şekillendirdiğini ve kadınlar ile erkekler arasında farklı kültürleşme yönelimleri yarattığını göstermektedir. Kadınlar, sosyo-kültürel uyumda daha aktif olup dil becerileri ve sosyal ağlar yoluyla entegrasyonlarını kolaylaştırmaktadır. Erkekler ise ekonomik güvencesizlik, toplumsal dışlanma ve vatandaşlık statüsü gibi faktörlerden etkilenerek kimliklerini koruma eğiliminde olup, daha çok ayrılma yönelimi sergilemektedir. Bölgesel farklılıklar da süreci doğrudan etkilemektedir. İstanbul'da göçmenler, çok kültürlü ortamdan yararlanabilmekte ancak ayrımcılıkla karşılaşma korkusuyla

* Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İletişim Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü
husnayilmaz@adu.edu.tr; <https://orcid.org/0009-0009-1176-2784>; Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Zafer
Mahallesi, 09010 Efeler / Aydın
Makale Gönderim Tarihi / Received on: 24/03/2025.
Makale Kabul Tarihi / Accepted on: 15/12/ 2025.

kimliklerini gizleme ve fiziksel görünümelerini değiştirme eğilimindedir. Gaziantep'te ise Suriyeliler, kimliklerini daha açık ifade edebilmekte; ancak ev sahibi toplumla etkileşimleri daha sınırlı kalmaktadır. Sonuçlar, kültürleşme sürecinin yalnızca bireysel tercihlerle değil, toplumsal cinsiyet, iletişim biçimleri ve bölgesel bağlamla şekillendiğini göstermektedir. Ev sahibi toplumun tutumu, göçmenlerin uyum sürecinde kritik bir faktör olup iletişim kanallarının açık olması kültürel entegrasyonu kolaylaştırmaktadır.

ANAHTAR KELİMELEER: Göç, Toplumsal Cinsiyet, İletişim, Sosyo-Kültürel Uyum

ABSTRACT

This study examines the acculturation processes of Syrian university students who have migrated to Turkey, focusing on gender, communication, and regional differences. The research was conducted in Gaziantep and Istanbul, analyzing how the socio-cultural structures of these two regions influence acculturation processes through a comparative approach. A semi-structured in-depth interview method was employed, allowing for a detailed examination of the experiences of migrant students through one-on-one interviews. The findings reveal that the migration process reshapes gender roles, leading to different acculturation orientations among men and women. Women tend to be more active in socio-cultural adaptation, facilitating their integration through language skills and social networks. In contrast, men are more affected by economic insecurity, social exclusion, and citizenship status, which reinforce their tendency to maintain their identity and display a separation orientation. Regional differences also play a significant role in shaping the process. While migrants in Istanbul can benefit from a multicultural environment, they tend to conceal their identity and modify their physical appearance due to the fear of discrimination. In Gaziantep, however, Syrians express their identity more openly but experience more limited interactions with the host society. The results suggest that acculturation is shaped not only by individual choices but also by gender roles, communication patterns, and regional contexts. The attitude of the host society is a critical factor in the adaptation process, as open communication channels significantly facilitate cultural integration.

KEYWORDS: Migration, Gender, Communication, Socio-Cultural Adaptation

GİRİŞ

Göç, bireylerin yalnızca coğrafi yer değişimi ile sınırlı kalmayıp sosyo-kültürel kimliklerini, toplumsal rollerini ve ilişkilerini yeniden tanımladıkları karmaşık bir süreçtir. Kadınlar ve erkekler, göç ettikleri toplumda yeni fırsatlar ve zorluklarla karşılaşırken, bu süreç yalnızca bireysel deneyimleri değil, aile yapısını, toplumsal normları ve ev sahibi toplumla kurulan ilişkileri de dönüştürebilmektedir. Toplumsal cinsiyet, bu uyum sürecinde belirleyici bir faktör olup kadınlar ve erkekler için farklı kültürleşme dinamikleri yaratmaktadır (Kim, 2001).

Uluslararası göç literatürü, uzun süre boyunca göç süreçlerinde kadınların rollerini ve katkılarını ihmal etmiştir. Geleneksel yaklaşımlar, göç hareketlerinin cinsiyet temelli farklılıklarını göz ardı ederek kadınların göç süreçlerine katılımını ikinci planda değerlendirmiştir. Kadınların göçü, tarihsel olarak uluslararası göç hareketlerinin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Kadınlar, aile birleşimi, evlilik, çalışma, çatışma ve çevresel bozulma gibi çeşitli nedenlerle göç etmekte; kimi zaman gönüllü bir hareketlilik içinde olurken kimi zaman da zorunlu göç süreçlerine dahil olmaktadır. Göç eden kadınlar, kimi durumlarda ailelerinin geçimini sağlamak için bağımsız olarak hareket ederken, kimi zaman da bakım yükümlülükleri nedeniyle göç akışlarına entegre olmaktadır. Ancak, göçün cinsiyet perspektifiyle ele alınması, kadınların göç deneyimlerini şekillendiren toplumsal dinamikleri anlamak açısından kritik bir önem taşımaktadır (Morokvašić, 1984; Boyd ve Grieco, 2003; Pessar, 2005; Çakmak, 2010; Eyüpreisoğlu, 2017).

Kadınlar açısından göç, ekonomik ve sosyal hayata katılım fırsatlarını artırabilirken, aynı zamanda ayrımcılık, düşük ücretli işlerde çalıştırılma ve cinsiyete dayalı şiddet gibi riskleri de beraberinde getirmektedir. Buna karşılık, bazı kadınlar için göç, ekonomik özgürlük kazanma, eğitim fırsatlarına erişme ve sosyal hayatta daha görünür olma imkânı sunmaktadır. Erkekler için göç, çoğu zaman aile geçimini sağlama zorunluluğuyla ilişkilendirilmekte ve ağır iş koşulları, toplumsal statü kaybı ve psikolojik baskıya neden olabilmektedir. Erkekler, ekonomik belirsizlikler ve sosyal dışlanma nedeniyle kimliklerini koruma eğiliminde olurken kadınlar dil becerileri ve sosyal ağlarıyla entegrasyon süreçlerine daha hızlı adapte olabilmektedir (UN Women, 2016; ILO, 2008; Dedeoğlu ve Gökmen, 2011; Sinatti, 2013; Maheen ve King, 2023; Roman Etxebarria ve diğerleri, 2024).

Ancak sosyo-kültürel uyum yalnızca toplumsal cinsiyet farklılıklarıyla açıklanamaz; bölgesel faktörler ve iletişim biçimleri de bu süreci doğrudan şekillendirir. Öncelikle, bölgesel farklılıklar göçmenlerin sosyo-kültürel uyum süreçlerini belirleyen temel dinamiklerdendir. Göç edilen bölgenin demografik yapısı, ekonomik olanakları, toplumsal ilişkiler ağı ve ekolojik koşulları, göçmenlerin gündelik yaşam pratiklerini ve entegrasyon biçimlerini

doğrudan etkileyebilir. Çok kültürlü, kozmopolit kentlerde göçmenler, farklı gruplarla etkileşim kurarak kültürel çeşitliliğe daha hızlı adapte olabilir; dil öğrenme ve sosyal ağlarını genişletme açısından daha fazla fırsat bulabilir. Bununla birlikte bu tür ortamlarda bireyler, kendi kimliklerini korumak ile ev sahibi toplumla bütünleşmek arasında bir denge kurma çabası içine girebilmektedir (Tuan, 2001).

Bu bölgesel bağlamın içinde iletişim, göçmenlerin ev sahibi toplumla etkileşime geçmesini, sosyal bağlar kurmasını ve kültürel uyumlarını sürdürmesini mümkün kılan temel araçlardan biridir. Dil becerileri, sosyal ağların genişliği ve toplumla kurulan doğrudan ilişkiler, uyum sürecinin hızını ve niteliğini belirgin biçimde etkiler. Açık ve kapsayıcı bir iletişim ortamı, göçmenlerin kendilerini ifade etmelerini, aidiyet duygusu geliştirmelerini ve ayrımcı pratiklerle başa çıkmalarını kolaylaştırırken; iletişim kanallarının sınırlı olduğu durumlarda izolasyon, güvensizlik ve kültürel uyumun gecikmesi söz konusu olabilmektedir (Kim, 2001; Berry, 1997). Dolayısıyla, bölgesel koşullar, iletişim süreçleri ve toplumsal cinsiyet dinamikleri birlikte ele alındığında, göçmenlerin sosyo-kültürel uyumunu şekillendiren başlıca etkenler olarak öne çıkmaktadır.

Buna karşılık, daha homojen ve göçmen nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde, topluluklar kendi kültürel kimliklerini daha rahat sürdürebilir, ancak ev sahibi toplumla etkileşimleri sınırlı kalabilir. Böyle bir ortamda, göçmenler genellikle kendi etnik grupları içinde sosyal ağlar kurarak kendi kültürel değerlerini muhafaza etmeye eğilimli olabilirler. Öte yandan, coğrafi ve ekolojik koşullar da göçmenlerin yaşam biçimlerini ve ekonomik faaliyetlerini şekillendirebilir; örneğin, tarımsal üretimin baskın olduğu kırsal bölgelerde göçmenler geleneksel işlere yönelirken sanayileşmiş kentlerde iş gücüne katılım farklı dinamikler gösterebilir. Bölgesel bağlam, bireylerin sosyo-kültürel entegrasyon süreçlerini ve iletişim biçimlerini doğrudan etkileyen önemli bir değişkendir (Antonsich, 2010).

Türkiye’de son yıllarda Suriyeli bireylerin sosyo-kültürel uyumuna ilişkin literatür hızla genişlemiştir. Sosyal hizmet, eğitim bilimleri, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, sosyoloji, şehir planlama ve din bilimleri gibi farklı disiplinlerde üretilen çalışmalar, ağırlıklı olarak sosyal uyumun kavramsallaştırılması, kamu politikalarının ve sivil toplum aktörlerinin değerlendirilmesine odaklanmaktadır. Bunun yanı sıra göç literatüründe kültürlleşme süreci üzerine birçok çalışma bulunsada (Yılmaz ve Doğan, 2025; Bolgün, 2020; Ayyıldız ve Karakaş, 2022 İşlek, 2020; Biçer, 2023; Keleş, 2020; Öznay, 2019; Yüce, 2021; Durgun, 2022; Kaya, 2021; Geyik Yıldırım, 2020; Sak, 2021; Bostancı, 2022; Yakut, 2019; Kurçak, 2022), Suriyeli üniversite öğrencileri özelinde toplumsal cinsiyet temelli farklılıkların, bölgesel faktörler ve iletişim dinamikleriyle birlikte ele alındığı araştırmalar yetersizdir. Oysa

bireylerin ev sahibi toplumla kurdukları iletişim biçimleri, kültürel adaptasyon süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. İletişim ağlarının genişliği, sosyal kabul görme ve ev sahibi toplumla kurulan etkileşim, sosyo-kültürel uyumu kolaylaştıran ya da zorlaştıran temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, göçmenlerin sosyo-kültürel uyum süreçlerini yalnızca bireysel tercihler bağlamında değil, toplumsal cinsiyet, iletişim dinamikleri ve bölgesel faktörlerle birlikte değerlendiren bir çalışma yürütmek, göç araştırmaları açısından önemli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

GÖÇÜN CİNSİYET YÜZLERİ: KADIN VE ERKEK OLMAK

Göç, bireylerin ve toplulukların ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarını dönüştüren çok boyutlu bir olgudur. Geçim kaynaklarını çeşitlendirme stratejisi olarak göç, yalnızca ekonomik zorunluluklardan doğmaz; aynı zamanda bireylerin daha iyi yaşam koşullarına erişme, sosyal statülerini güçlendirme ve yeni fırsatlar yaratma arayışlarıyla da şekillenir. Göçün nedenleri tarihsel, politik, çevresel ve demografik unsurların kesişimiyle oluşan karmaşık dinamikleri içermektedir. Uluslararası göç, küresel ölçekte ekonomik, politik ve toplumsal yaşamın temel unsurlarından biri haline gelmiştir. Hem bireyler hem de ülkeler açısından çeşitli fırsatlar sunduğu gibi, yeni zorluklar ve eşitsizlikler de doğurmaktadır. Sınır ötesi hareketlilik, uluslararası politika gündeminde giderek daha fazla önem kazanmakta ve küresel yönetim mekanizmaları içerisinde yer almaktadır (Koser, 2007; De Haas, Castles ve Miller, 2020).

Göç hareketleri cinsiyet temelli süreçler olup kadınlar ve erkekler göç sürecinin her aşamasında farklı dinamiklerle karşı karşıya kalmaktadır. Göç etme motivasyonları, karar alma süreçleri, göç yolları ve uyum biçimleri, toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Erkekler genellikle iş fırsatları, daha iyi ekonomik koşullar ve sosyal hareketlilik amacıyla göç ederken, kadınlar için göç çoğu zaman ekonomik zorunluluklarla birlikte toplumsal baskılardan kaçış anlamına da gelmektedir (Koser, 2007).

Son yıllarda göç üzerine yapılan akademik araştırmalarda önemli bir dönüşüm yaşanmış ve kadın odaklı çalışmalar giderek artan bir şekilde cinsiyet analizine yönelmiştir (Morokvašić, 1984; Boyd ve Grieco, 2003; Pessar, 2005; Çakmak, 2010; Eyüpreisoğlu, 2017). Bu değişim, iki temel faktörle ilişkilidir: İlk olarak, göç alanında çalışan akademisyenler kadın göçmenleri uzun yıllar süren görünmezlikten çıkararak onları akademik söylemin merkezine yerleştirmiştir. İkincisi, göç sürecinin yalnızca kadın ve erkek kategorileri arasında basit bir ayrım ile ele alınamayacağı, aksine cinsiyetin mekânsal, zamansal, sosyo-kültürel ve yapısal faktörlerle etkileşim içinde şekillendiği kabul edilmiştir. Bu yeni teorik yaklaşımlar, göç araştırmalarında cinsiyete duyarlı analitik çerçevelerin geliştirilmesini sağlamış ve göç süreçlerinde

toplumsal cinsiyet ilişkilerinin belirleyici rolüne dair farkındalığı artırmıştır (Demos, 2007).

Göç süreçlerinde toplumsal cinsiyetin belirleyici etkisini anlamak için mevcut istatistikler değerlendirildiğinde, kadın ve erkek göçmenlerin hareketlilik dinamiklerinde önemli farklılıklar olduğu görülmektedir. 2022 yılı itibarıyla Türkiye'ye göç eden nüfusun %52,9'unu erkekler, %47,1'ini ise kadınlar oluşturmaktadır. Benzer şekilde, Avrupa'da kadın göçmen oranları %50 civarında seyretmekte, Kuzey Amerika'da ise bu oran %52'ye ulaşmaktadır. Buna karşılık, Sahra Altı Afrika ve Orta Doğu'da kadın göçmen oranlarının daha düşük olduğu görülmektedir (İçişleri Bakanlığı, 2016).

Göç etme nedenleri incelendiğinde, erkeklerin %15,6'sının daha iyi yaşam koşulları arayışıyla, kadınların ise %20,1'inin aile bireylerine bağlı olarak göç ettiği görülmektedir. Göç İdaresi Başkanlığının Uluslararası Göç İstatistikleri 2025 raporunda yer alan bu veriler, toplumsal cinsiyet rollerinin göç süreçlerinde belirleyici bir faktör olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Kadınlar açısından göç, çoğu zaman ekonomik bir zorunluluktan ziyade ailevi ve toplumsal roller çerçevesinde şekillenen bir süreçtir. Kadın göçmenler hem göç yollarında hem de varış ülkelerinde yasal statü belirsizlikleri, güvencesiz çalışma koşulları ve toplumsal dışlanma gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Dolayısıyla göç olgusunun, cinsiyet perspektifinden ele alınması gerekliliği açık biçimde ortaya çıkmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2016; Göç İdaresi Başkanlığı, 2025).

Cinsiyet, göç hareketliliğinin her aşamasında belirleyici bir faktördür çünkü kadınlar ve erkekler toplumsal roller, ekonomik fırsatlar ve kültürel normlar doğrultusunda farklı göç deneyimleri yaşar. Kadınlar için göç, ekonomik bağımsızlık ve toplumsal normlardan kurtulma fırsatı sunarken aynı zamanda düşük ücretli işlere yönlendirilme, cinsel istismar riski ve sağlık hizmetlerine erişim gibi sorunları beraberinde getirir (UN Women, 2016; ILO, 2008; Dedeoğlu ve Gökmen, 2011). Kadınlar genellikle ev içi hizmetler, bakım sektörü veya kayıt dışı işlerde çalışarak ekonomik katkı sağlarken yasal statüleri ve sosyal hakları açısından erkeklere kıyasla daha kırılgan bir konumda bulunurlar (Preston ve Grimes, 2017).

Erkekler için ise göç, daha çok ekonomik fırsatlar ve iş gücü piyasasındaki talepler doğrultusunda şekillenir. Geleneksel olarak "ailenin geçimini sağlama" rolü erkeklere yüklendiği için erkek göçmenler işsizlik veya statü kaybı durumunda psikolojik baskı hissedebilirler (Sinatti, 2013; Maheen ve King, 2023). Erkek göçmenler inşaat, sanayi ve tarım gibi sektörlerde yoğunlaşırken, zor koşullarda çalışma ve dışlanma gibi sorunlarla karşılaşabilirler. Göç hem kadınların hem de erkeklerin toplumsal rollerini yeniden şekillendirirken onların köken ülkelerindeki ve göç ettikleri ülkelerdeki konumlarını doğrudan etkileyen bir süreçtir (Dutta ve Waraich, 2024).

Toplumsal cinsiyet rolleri, kadınların göç süreçlerinde belirsiz ve kırılgan bir konumda olmalarına yol açmaktadır. Kadın olmanın, özellikle göç süreçlerinde ve sonrasında, çeşitli zorluklar yarattığı söylenebilir. Kadınlar ve kız çocukları göç ettiklerinde dahi, bulundukları yeni toplumlarda her zaman bağımsız hareket edememekte, ebeveynleri veya aile büyükleri tarafından çeşitli kısıtlamalara maruz kalabilmektedirler (Roman Etxebarria ve diğerleri, 2024). Özellikle kadınların güvenliği konusunda daha fazla endişe duyan ebeveynler, onları ev sahibi toplumdan bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde uzak tutarak sosyal uyum süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedirler (Jones-Johnson ve diğerleri, 2013).

Ev sahibi toplumla temas kurmak, göçmen kadınların uyumu açısından kritik bir unsur olup sosyal dışlanma riskini azaltmada önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, toplumsal cinsiyet temelli kısıtlamalar, kadınların yeni topluma katılımını sınırlayarak onları ekonomik ve sosyal alanlarda dezavantajlı hale getirebilir (Çakmak, 2010). Göçmen kadınlar, geldikleri toplumla etkili bir ilişki kuramazlarsa, toplumsal hayata tam anlamıyla dahil olmaları zorlaşacak ve uzun vadede “yabancı” olarak algılanmaya devam edeceklerdir. Bu durum, yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal bütünleşme açısından da sorun teşkil etmektedir (Preston ve Grimes, 2017).

Nadir istisnalar çerçevesinde değerlendirildiğinde, özellikle gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerden göç eden kadınların, bazı durumlarda göç sürecinin olumlu sonuçlarını erkeklere kıyasla daha fazla deneyimleyebildiği görülmektedir. Katı geleneksel normlardan ve toplumsal baskılardan uzaklaşma fırsatı bulan kadınlar, göç ettikleri ülkelerde daha fazla bireysel özgürlüğe sahip olabilmekte ve kendi yaşamlarını şekillendirme noktasında daha fazla imkâna erişebilmektedirler. Eğitim, istihdam ve toplumsal hayata katılım gibi fırsatlar, bazı kadınlar için ekonomik bağımsızlık ve sosyal güçlenme anlamına gelirken erkekler için statü kaybı veya sosyo-kültürel uyumsuzluk gibi olumsuz sonuçlar doğurabilir (Morokvašić, 2014).

Ancak, bu durum göçmen kadınların her zaman avantajlı olduğu anlamına gelmemektedir. Kadınların göç ettikleri ülkelerde özgürleşme fırsatı yakalaması, büyük ölçüde ev sahibi ülkenin toplumsal yapısına, hukuki sistemine ve ekonomik fırsatlarına bağlıdır. Göç politikaları, toplumsal cinsiyet normları ve iş gücü piyasasındaki dinamikler, kadınların bu süreçten nasıl etkileneceğini belirleyen temel faktörlerdir (Boyd ve Grieco, 2003). Bu nedenle, göçmen kadınların özgürleşme ve güçlenme süreçleri bireysel deneyimlere göre farklılık gösterse de genel olarak onların toplumsal rollerini yeniden inşa etmelerine olanak sağlayabilecek potansiyel fırsatlar sunmaktadır (Yılmaz, 2024).

Göç süreci, toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden şekillenmesine yol

açarken, bu değişimler aile içinde her zaman olumlu karşılanmamaktadır. Göç sonucunda erkeklerin geleneksel otoritelerinin zayıflaması, kadınların ise sosyal ve ekonomik hayata daha fazla katılım sağlaması, aile dinamiklerinde gerilimlere neden olabilmektedir (Morokvašić, 1984). Özellikle patriyarkal yapının güçlü olduğu toplumlarda yetişmiş erkekler, göç ettikleri ülkelerde toplumsal rollerin değişmesine ve kadınların daha bağımsız hale gelmesine tepki gösterebilmektedirler. Bu durum, aile içi çatışmaların artmasına, iletişim problemlerine ve bazı durumlarda boşanmalara yol açmaktadır (Yılmaz, 2024b).

Göçmen ailelerin sosyo-kültürel uyum sürecinde, toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bilinçlendirme çalışmaları ve destekleyici politikaların geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte, göçmenlerin yaşam sürdüğü bölgelerin yapısı ve ev sahibi toplumla kurdukları iletişim, uyumun tam merkezinde yer alır. Nitekim toplumsal cinsiyet, sosyo-kültürel uyum sürecinde en çok yankı uyandıran konulardan biri olup özellikle ev sahibi toplumla kurulan iletişim, bu sürecin sağlıklı ilerlemesini doğrudan etkilemektedir (Yılmaz, 2024a/2024b).

SOSYO-KÜLTÜREL UYUM SERÜVENİN YANKILARI

Göç, kadınlar ve erkekler için yalnızca mekânsal bir hareketlilik değil, aynı zamanda toplumsal rollerin, kimliklerin ve güç dengelerinin yeniden şekillendiği dinamik bir süreçtir. Bu süreçte, kadınlar ve erkekler farklı deneyimler yaşarken, geleneksel cinsiyet normları dönüşüme uğramakta ve sosyo-kültürel uyumun dinamikleri yeniden şekillenmektedir. Ancak bu değişim, her zaman kolay ya da eşitlikçi değildir; kimi zaman özgürleşme ve fırsatlar doğururken, kimi zaman çatışmaları ve toplumsal gerilimleri beraberinde getirmektedir (Koser, 2007; De Haas, Castles ve Miller, 2020).

Göçmen bireylerin yeni bir topluma uyum süreci, yalnızca ekonomik ve hukuki faktörlerle değil, aynı zamanda kültürel değerler, toplumsal normlar ve cinsiyet temelli beklentilerle şekillenir. Kadın ve erkek göçmenler hem köken ülkelerinin mirasını hem de ev sahibi toplumun beklentilerini içselleştirerek uyum süreçlerini farklı deneyimler üzerinden inşa ederler. Bu noktada, göç sadece bireylerin değil, aynı zamanda toplumların ve kültürel kimliklerin de değişimini beraberinde getirir (De Haas, Castles ve Miller, 2020).

Kültür, bireyin varlığıyla her an şekillenen dinamik bir yapıdır. Birey ve ona dair her şey, ait olduğu kültürün maddi ve manevi birikimlerinin bir yansımasıdır. Göç eden bireyler, yalnızca fiziksel varlıklarını değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerini, geleneklerini ve kimliklerini de yanlarında taşırlar. Göç sürecinde birey ve grupların, kendi kültürlerini nasıl sürdürecekleri ve yeni kültürle nasıl bir ilişki kuracakları, onların kimlik inşası

açısından kritik bir dönüm noktasıdır. Bu süreçte, “Bireyler ve topluluklar kendi kültürlerini nasıl yaşayacak ve yeni kültürü ne ölçüde benimseyecek?” sorusu, nesiller boyu etkisini sürdüren toplumsal bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır (Hofstede ve diğerleri, 2005/2002, Hall, 1959; Hall, 1990).

Cinsiyete dayalı toplumsal hiyerarşiler, kadın ve erkek göçmenlerin hareketlilik süreçlerini farklılaştırmakta ve göç deneyimleri üzerindeki etkileri belirlemektedir. Göçün kadınlar için yalnızca cinsiyet eşitsizliği nedeniyle mi gerçekleştiği, yoksa göç süreçlerinin mevcut cinsiyet eşitsizliklerini yeniden üretmek derinleştiği sorusu, bu bağlamda önem arz etmektedir. Kadın göçmenlerin karşılaştıkları zorluklar ve fırsatlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ele alan politikaların geliştirilmesi açısından yol gösterici olmalıdır (Preston ve Grimes, 2017).

Göç sonucunda kurulan uzun süreli kültürel temaslar, bireylerde ve gruplarda sosyo-kültürel değişimlere neden olabilir. Bu değişimler asimilasyon, ayrılma, marjinalleşme veya sosyo-kültürel uyum gibi farklı yönelimler doğrultusunda gerçekleşebilir (Berry, 2006, 2006c; Hofstede ve diğerleri, 2002/2005). Kadınlar ve erkekler, bu süreçte toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak farklı tecrübeler yaşarlar. Kadınlar göç edilen toplumda daha fazla sosyal izolasyon veya ayrımcılıkla karşılaşabilirken, erkekler ise ekonomik alanda yaşadıkları baskılardan dolayı toplumsal beklentilerin yükünü ağır bir şekilde hissedebilirler (Salami ve diğerleri, 2019).

Göç sonrasında birey gittiği yerde kendi kültürel kimliğinden vazgeçtiyse, kendi kültürünün yaşam tarzını geride bıraktıysa (gönüllü veya zorunlu) bu onun asimile olduğu anlamına gelmektedir (Berry, 2006). Kısa süreli kabul görme noktasında olumlu gibi görünse de asimilasyon; uzunda vadede kimlik kayıpları, kişilik sorunları ve uyum problemleri yaratmaktadır. Birey daha çok kendi kültürünü korumaya ve sürdürmeye odaklanıp ev sahibi topluma mesafe geliştirirse bu onun ayrıldığı anlamına gelir. Burada birey yalnızca kendi kültüründen olanlarla temas halindedir ve ev sahibi toplumdan izole şekilde yaşam sürdürmektedir (Berry, 2006, 2006c). Birey bu şekilde bir yere kadar kendi kimliğini ve kültürünü korurken; bir yerden sonra ev sahibi toplumla iletişim ve uyum sorunları yaşamaktadır. Toplumdan uzak olan bu bireyler, toplumsal gerilimlere kaynaklık teşkil edebilir. İki kültüre mesafe geliştiren veya reddeden bireyler, marjinalleşmiştir. Bu bireyler, köksüzlük, yalnızlık, aidiyet sorunları ve yabancılık hisseder. Bireyin kendi kültürünün yanı sıra ev sahibi kültürle iletişim halinde olması ve iki kültürü denge içinde yaşaması sosyo-kültürel uyum anlamına gelmektedir (Berry: 1997, 2006, 2006a, 2006b, 2006c; Berry ve diğerleri, 1987).

Sosyo-kültürel uyumda birey hem kendi kültürü hem de ev sahibi toplumun kültürünü başarılı bir şekilde yaşamaktadır. Yani göç etmiş olan bireylerin bazıları, kendi kültürlerini korurlarken bir taraftan da ev sahibi

kültüre uyum sağlayabilmektedir (Bailey, 2010). Bu yönelimde birey, iki kültürde de kimliğini korurken, her iki tarafın kültürel değerlerini başarılı bir şekilde kaynaştıran bir tür iki kültürlü bir yönelim geliştirmektedir (Berry, 1997).

Sosyo-kültürel uyum sürecinde cinsiyet, iletişim, yaşam sürdürülen bölgelerin yapısı ve mimari özellikleri birbiriyle yakından ilişkilidir. Cinsiyet rolleri, bireylerin toplumsal ilişkilerini ve mekânsal deneyimlerini şekillendirirken, yaşam sürdürülen bölgelerin sosyo-ekonomik ve mimari yapısı, göçmenlerin yeni topluma entegrasyon biçimini büyük ölçüde etkiler (Antonsich, 2010). Göçle geline yerlerin mimari özellikleri, göçmenlerin alışkın oldukları mekânsal düzenle ne kadar benzer ya da uzak olduğu açısından, uyum sürecinde belirleyici bir rol oynar. Eğer yeni çevre, göçmenlerin kültürel ve sosyal pratiklerine uygun mekânlar sunuyorsa, entegrasyon daha kolay gerçekleşirken, büyük mimari farklılıklar uyum sürecini zorlaştırabilir (Tuan, 2001).

Bu bağlamda, ev sahibi toplumla kurulan iletişim hem mekânsal kullanım pratiklerinin aktarılmasında hem de kültürel kabulün sağlanmasında kritik bir yer tutar. İletişim, bireylerin topluma katılımını güçlendirirken cinsiyet temelli farklılıkların mekânsal yansımalarını da belirler. Dolayısıyla, cinsiyet, iletişim ve yaşam alanlarının sosyo-ekonomik ve mimari özellikleri arasındaki etkileşim, sosyo-kültürel uyumun yönünü ve derinliğini doğrudan belirleyen temel unsurlar arasında yer almaktadır. Cinsiyet, iletişim ve yaşam alanlarının mimari ve sosyo-ekonomik dokusunun kesişiminde şekillenen uyum süreci, yalnızca bireylerin değil, toplumların da dönüşümünü belirler. Bu üç dinamiğin birlikte çalışılması, göçmenlerin yeni mekânlara kök salmasını, kültürel yankıların anlam bulmasını ve iletişimin bir köprüye dönüşmesini sağlayarak uyum sürecini sadece bir geçiş değil, karşılıklı bir zenginleşme haline getirir (Kim, 2001; Berry, 1997).

İletişim, yalnızca dilsel bir aktarım süreci değil, aynı zamanda göçmenlerin ev sahibi toplumla kurduğu sosyal bağların niteliğini belirleyen temel bir unsurdur. Göçmenlerin yerel halkla etkili ve sürdürülebilir bir iletişim kurabilmesi, günlük yaşam pratiklerine adaptasyonlarını kolaylaştırırken aynı zamanda sosyal ağlara dahil olmalarını ve toplumsal entegrasyonlarını destekler (Kim, 2001). Sosyal bağlardan yoksun kalan bireyler, izolasyon ve dışlanma riskiyle karşı karşıya kalırken güçlü bir iletişim zemini, göçmenlerin kendilerini ifade etmelerini, aidiyet hissi geliştirmelerini ve ev sahibi toplumun kültürel yapısına aktif katılım sağlamalarını mümkün kılar. Bu bağlamda, iletişim yalnızca bireysel uyumu değil, toplumsal bütünleşmeyi de doğrudan şekillendiren kritik bir mekanizma olarak değerlendirilmelidir (Kim, 2001; Berry, 1997).

Ev sahibi toplumla iletişim kuramayan, sosyal bağlar oluşturamayan

bireyler, ev sahibi toplumun dilini, geleneklerini ve kurallarını yeterince öğrenememektedir. Bu iletişim eksikliği, farklı kültürlerin varlığını bir zenginlik ve çeşitlilik kaynağı olarak görmek yerine; tehdit, çatışma ve rekabet unsuru olarak algılanmasına neden olabilmektedir (Yılmaz ve Doğan, 2025). Göçmen kadınlar ve erkekler bu süreçte farklı engellerle karşılaşmaktadır. Kadınlar toplumsal normlar gereği çoğu zaman ev içinde daha fazla izole kalabilirken erkekler ise iş gücü piyasasında entegrasyon sorunu yaşayabilmektedir (Stephan ve Stephan, 1985; Stephan ve diğerleri, 1998). Toplumda istenmediğini düşünen ve dışlanan bireylerin, özellikle göçmen kadınların ve erkeklerin çocukları, sosyal ve duygusal anlamda sağlıklı yetişme konusunda zorluklarla karşılaşabilmektedir (Sen, 2000). Bu durum toplumsal kutuplaşmayı ve güvensizliği artırarak sosyo-kültürel uyumu zorlaştırmakta, bunun yerine ayrışma, asimilasyon veya marjinallik eğilimlerini öne çıkarmaktadır (Yılmaz ve Doğan, 2025).

Sosyo-kültürel uyum sürecinde zamanla gerçekleşen, karşılıklı ve gönüllülüğe dayalı değişimler, daha sürdürülebilir sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle, ev sahibi toplumun göçmenlere karşı sabırlı ve öğretici bir tutum sergilemesi, onların uyum sürecini kolaylaştıracaktır. Aynı şekilde, göçmen bireylerin “ister kadın ister erkek olsun” ev sahibi toplumun değerlerine, yaşam tarzına ve yasalarına saygılı ve hoşgörülü bir yaklaşım benimsemesi önemlidir (Salami ve diğerleri, 2019; Berry, 1997). Kadın göçmenlerin topluma daha aktif katılım göstermesi için sosyal destek mekanizmaları güçlendirilirken, erkek göçmenlerin psikolojik ve ekonomik uyum süreçlerini kolaylaştırıcı politikalar geliştirilmelidir. Önyargı, ayrımcılık ve dışlayıcı yaklaşımlar hem bireylerin hem de toplumların sosyo-kültürel bütünleşmesini engelleyebilir. Hoşgörü ve sabır, yalnızca bireysel değil, toplumsal düzeyde de güven, iş birliği, aidiyet duygusu ve sürdürülebilir ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayan temel değerlerdir (Stephan ve Stephan, 1985; Stephan ve diğerleri, 1998).

Başka bir deyişle, sosyo-kültürel uyumun sağlanması ve sağlıklı bir iletişim ortamının oluşturulması, karşılıklı hoşgörü ve sabır kadar, cinsiyetin belirleyici rolünün, iletişimin sosyal ağlara katılım üzerindeki etkisinin ve yaşam sürdürülen bölgelerin ekolojik ve kültürel yapısının göçmenlerin topluma uyumundaki öneminin de dikkate alınmasını gerektirir. Bu unsurlar bir arada değerlendirildiğinde, uyum süreci yalnızca bireysel bir adaptasyon değil, aynı zamanda ev sahibi toplumla karşılıklı etkileşime dayalı bir dönüşüm süreci olarak şekillenir.

ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE ÖNEMİ

Bu araştırma, toplumsal cinsiyet farklılıklarını merkeze alarak Türkiye’ye yapılan uluslararası göç sonucunda Suriyeli üniversite öğrencilerinin kültürleşme yönelimlerini ve sosyo-kültürel uyum sürecinde ev sahibi

toplumla kurdukları bireysel ve grup temelli iletişimin rolünü analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, bölgesel farklılıkları da göz önünde bulundurarak göç eden bireylerin bakış açısından kültürleşme sürecindeki cinsiyet temelli iletişim ve sosyo-kültürel uyum dinamiklerini derinlemesine incelemeyi hedeflemektedir.

Bu araştırmada, bireylerin ve grupların yaşadığı sosyo-kültürel değişim süreci “kültürleşme” kavramı çerçevesinde ele alınmıştır. Kavram, ilk olarak Redfield, Linton ve Herskovits (1936) tarafından farklı kültürlerin temas hâlinde birbirlerini karşılıklı olarak etkilemesi süreci olarak tanımlanmış; daha sonra Berry (1997) tarafından bireysel ve toplumsal düzeydeki kültürel uyum biçimlerini açıklamak üzere geliştirilmiştir. Berry’nin modeline göre kültürleşme, bireylerin kültürel temas sonrasında gösterdiği dört temel yönelimi asimilasyon, ayrılma, marjinalite ve entegrasyon içermektedir. Bu yönelimler arasında en işlevsel ve arzu edilen sonuç, sosyo-kültürel uyum ya da entegrasyon olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada “kültürleşme” kavramı, araştırmanın temel odağı olmamakla birlikte, bireylerin sosyo-kültürel uyum süreçlerini anlamlandırmaya imkân tanıyan kuramsal bir çerçeve olarak kullanılmıştır (Berry, 1997; Kim, 2001; Yılmaz ve Doğan, 2025).

Türkiye’ye göç eden bireylerin belirli bölgelerde yoğunlaşarak yaşamayı tercih etmeleri, kültürleşme yönelimleri üzerinde belirleyici bir etken olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle, göçmenlerin yerleşim tercihlerinin kültürleşme sürecine etkisini incelemek de önemli bir araştırma ihtiyacı olarak tespit edilmiştir. Yaşam sürdürülen bölgenin sosyal yapısı, ekonomik imkanları, yerel halkın göçmenlere bakışı ve toplumsal kabul düzeyi, göçmenlerin sosyo-kültürel uyum süreçlerini doğrudan etkilemektedir (Yılmaz, 2024b, Kim, 2001; Yılmaz ve Doğan, 2025). Ayrıca, göç edilen bölgenin mimari yapısının ve kültürel dokusunun göçmenlerin kendi köken kültürleriyle benzerlik taşıması, uyum sürecini kolaylaştırıcı bir unsur olabilir. Buna karşın, mimari ve kültürel anlamda büyük farklılıklar içeren bölgelerde ise göçmenler daha fazla aidiyet sorunu yaşayabilir ve kültürleşme süreci daha karmaşık bir hâl alabilir. Dolayısıyla, göçmenlerin yeni yerleşim bölgelerindeki fiziki ve kültürel ortam, sosyo-kültürel uyum süreçlerinde belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Bu araştırmanın temel gerekçelerinden biri, toplumsal cinsiyeti merkeze alarak bölgesel farklılıklar çerçevesinde iletişimin sosyo-kültürel uyum üzerindeki etkisini inceleyen çalışmaların oldukça sınırlı olmasıdır. Çalışmanın amacı çerçevesinde şu araştırma sorularına yanıt aranmaktadır;

1. Suriyeli üniversite öğrencilerinin kültürleşme yönelimleri, toplumsal cinsiyet farklılıklarına bağlı olarak nasıl şekillenmektedir?

2. Kişiler ve gruplar arası iletişim yoluyla Suriyeli üniversite öğrencilerinin sosyal ağları nasıl oluşmaktadır ve bu sosyal ağlar, yaşanan bölgeye ve cinsiyete bağlı olarak farklılık göstermekte midir?

3. Suriyeli üniversite öğrencilerinin ev sahibi toplumla kurdukları iletişim, sosyo-kültürel uyum süreçlerini nasıl etkilemekte ve bu süreç toplumsal cinsiyet temelinde farklılık göstermekte midir?

4. Suriyeli üniversite öğrencilerinin yaşadıkları bölgenin sosyo-kültürel yapısı, onların kültürleşme yönelimleri ve toplumsal cinsiyet rolleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

Ayrıca gençler, toplumların geleceğini şekillendiren en dinamik sosyal gruplardan biri olup, onların cinsiyet temelli farklılıklarını göz önünde bulundurarak sosyo-kültürel uyum süreçlerini incelemek, toplumsal dönüşümleri anlamak açısından kritik bir adımdır. Gençlik döneminde kazanılan değerler ve deneyimler, bireylerin ilerleyen yıllarda topluma katılım biçimlerini ve uyum süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Yetişmiş genç göçmenler hem kendileri hem de ailelerine dair kapsamlı bilgiler sunma kapasitesindedir. Bu bağlamda, araştırmanın genç göçmenler üzerinde yürütülmesi, çalışmayı daha özgün ve önemli kılmaktadır. Cinsiyet farklılıklarına odaklanan bu çalışma, göçmen gençlerin sosyo-kültürel uyum sürecinde karşılaştıkları özgün dinamikleri ortaya koyarak, gelecekte benzer konular üzerine yapılacak araştırmalara yön verecek değerli bir çerçeve sunmaktadır.

ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Türkiye'deki Suriyeli nüfusun demografik yapısı incelendiğinde, genç nüfusun belirgin bir ağırlığa sahip olduğu görülmektedir. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığının 31 Aralık 2024 tarihli verilerine göre, 15-24 yaş aralığındaki Suriyeli gençlerin sayısı 532.174 olup, bu grup toplam Suriyeli nüfusun %18,3'ünü oluşturmaktadır. Ayrıca, 0-18 yaş aralığındaki Suriyeli çocuk ve gençlerin toplamı 1.472.942 kişi ile genel Suriyeli nüfusun %50,8'ini teşkil etmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024; Mülteciler Derneği, 2024).

Suriyeli nüfusun yaş ortalaması 21,7 olarak belirlenmiştir. Bu genç demografik yapı, eğitim alanında da kendini göstermektedir. 2021-2022 eğitim-öğretim yılında, Türkiye'deki devlet üniversitelerinde öğrenim gören Suriyeli öğrenci sayısı 48.192 olarak kaydedilmiştir (Mülteciler Derneği, 2024). Suriyeli öğrencilerin üniversitelere dağılımı incelendiğinde, İstanbul Üniversitesinde yaklaşık 1.000, Karabük Üniversitesinde 927 ve Gaziantep Üniversitesinde 680 Suriyeli öğrencinin öğrenim gördüğü belirtilmektedir. Bu veriler, Suriyeli öğrencilerin Türkiye'nin farklı bölgelerindeki üniversitelere dağıldığını göstermektedir (Hürriyet, 2017).

Tablo1-Geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin yaş ve cinsiyet dağılımı

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.451.469	1.362.933	2.814.402
0-4	213.262	199.568	412.830
5-17	490.229	464.112	954.341
18-64	726.440	672.818	1.399.258
65+	21.538	26.435	47.973

Bu araştırmada, Gaziantep Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesinde öğrenim gören Suriyeli üniversite öğrencileriyle çalışılmıştır. Gaziantep, Suriye'ye coğrafi yakınlığı nedeniyle göçmenler için önemli bir merkez konumundayken, İstanbul ise Türkiye'nin en kalabalık ve kültürel çeşitliliği en yüksek şehri olarak farklı bir sosyo-kültürel yapı sunmaktadır. Bu iki farklı şehirde yaşayan öğrencilerle gerçekleştirilen çalışma, yaşam alanlarının kültürleşme süreçlerine etkisini anlamak açısından değerli bir fırsat sağlamaktadır.

Örnekleme ulaşma sürecinde, özellikle erişimi zor grupların incelendiği araştırmalarda etkili bir yöntem olarak kabul edilen kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, güvenilir araçlar aracılığıyla katılımcılara ulaşmayı kolaylaştırarak veri toplama sürecinin daha verimli ve sistematik bir şekilde ilerlemesine katkıda bulunmaktadır (Creswell ve Creswell, 2018). Özellikle göçmenler gibi toplumsal etkileşimi sınırlı bireylerin araştırmaya dahil edilmesinde esneklik sunan kartopu örnekleme, sürecin daha kapsamlı bir analizle yürütülmesine olanak tanımaktadır (Hesse-Biber, 2010; Hammersley, 2012; Creswell ve Creswell, 2018).

Tablodan görüldüğü üzere: erkek nüfusu, tüm yaş gruplarında kadınlardan fazladır. Ancak, 65 yaş ve üzeri grupta kadınlar erkeklerden fazladır. En büyük yaş grubu 5-17 yaş aralığı, en küçük yaş grubu ise 65 yaş ve üzeridir. Çalışma çağındaki nüfus (18-64 yaş) toplam nüfus içinde önemli bir paya sahiptir (1.399.258 kişi). Tablo, genç nüfusun ağırlıklı olduğunu ve erkek nüfusun genel olarak kadın nüfusuna kıyasla biraz daha fazla olduğunu göstermektedir. Ancak, yaş ilerledikçe özellikle 65 yaş ve üzeri grupta kadınların erkeklerden daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Bu tablo, demografik yapının yaş gruplarına göre nasıl şekillendiğini görmek açısından önemlidir ve nüfus planlaması, sosyal hizmetler ve istihdam politikaları açısından analiz edilmesi gereken bir veri sunmaktadır (<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>).

Yaş gruplarına göre kadın ve erkek nüfusunun farklı oranlarda dağılması, göç sonrası toplumsal rollerin nasıl şekillendiğine dair önemli ipuçları vermektedir. Bu örneklem, toplumsal cinsiyetin göç süreçlerine etkisini incelemek için uygun bir temel sunmakta, farklı yaş gruplarındaki cinsiyet temelli farklılıkların anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın amacı ve teorik çerçevesiyle uyumlu bir yapı oluşturmak, katılımcıların sıkça dile getirdiği anlatılara yanıt verebilmek, veri setleri arasında kıyaslama yapmayı mümkün kılmak ve sonuçları açık bir şekilde sunmak amacıyla iki ana tema, sekiz kategori ve otuz dokuz kod yeterli bulunmuştur. Analiz süreci hem veriye duyarlı hem de kuramsal çerçeveye ilişkili bir biçimde yürütülmüştür.

İlk aşamada, derinlemesine görüşme verileri MAXQDA yazılımına aktarılmış ve açık kodlama yapılmıştır. Bu aşamada Strauss ve Corbin'in (1998) önerdiği biçimde, veride yer alan anlamlı ifadeler, tekrar eden örüntüler ve dikkat çeken anlatılar belirlenmiştir. Kodların büyük bölümü doğrudan katılımcı ifadelerinden türetilmiş, betimsel bir yaklaşımla adlandırılmıştır.

İkinci aşamada, açık kodlar arasındaki ilişkiler sorgulanarak eksenel kodlama gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, Coffey ve Atkinson'un (1996) kodlamayı kavramsal bir araç olarak kullanma yaklaşımı benimsenmiş; birbirine yakın anlam kümeleri, olgusal benzerlikler ve karşılıklar dikkate alınarak daha üst düzey kategoriler oluşturulmuştur.

Üçüncü aşamada, Braun ve Clarke'ın (2006) altı adımlı tematik analiz modeli temel alınarak temalar belirlenmiştir. Kodlar ve kategoriler bir araya getirilmiş, temalar arası anlam ilişkileri yeniden gözden geçirilmiş ve araştırmanın teorik çerçevesiyle (kültürleşme, sosyo-kültürel uyum ve kimlik yönetimi süreçleri) ilişkilendirilmiştir.

Bu analiz sonucunda iki ana tema elde edilmiştir: "Sosyo-Kültürel Uyum Yönelimi" ve "Kendini Tanımlama." "Sosyo-Kültürel Uyum Yönelimi" teması, katılımcıların kültürel mesafe, aile yapısındaki dönüşüm, kadınların özgürleşmesi, kişisel ve kültürel bütünlük gibi deneyimlerini kapsarken; "Kendini Tanımlama" teması, katılımcıların kimlik yönetimi, aidiyet, yasal tanımlamalara ilişkin rahatsızlık ve kimlik gizleme pratikleri gibi yönelimlerini içermektedir.

Dördüncü aşamada, bu temalar bağlamsal olarak yorumlanmış; yorumlayıcı fenomenolojik yaklaşımın ilkeleri doğrultusunda her bir temanın bireysel deneyimler ve toplumsal bağlamla nasıl ilişkili olduğu analiz edilmiştir. MAXQDA üzerinden oluşturulan tematik haritalar (Şekil 1 ve 2), analiz sürecinin görsel temsili olarak sunulmuş ve kodlama-tema ilişkisini açık biçimde göstermektedir.

BULGULAR

Araştırmaya toplam 45 katılımcı dahil edilmiştir. Katılımcıların kişisel verilerinin gizliliğini korumak amacıyla kodlama yöntemi kullanılmış;

Gaziantep'teki katılımcılar A1-A25, İstanbul'daki katılımcılar ise İ1-İ20 olarak numaralandırılmıştır. Görüşmeler, İstanbul'da Mayıs 2024, Gaziantep'te Şubat-Nisan 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

İstanbul'da görüşülen 20 katılımcının çoğu 6-12 yıldır Türkiye'de yaşamaktadır. Katılımcıların 9'u Halep'ten, 4'ü Şam'dan, kalan 7'si ise Suriye'nin farklı şehirlerinden (örneğin Rakka, İdlib ve Humus) gelmiştir. Katılımcıların 8'i erkek, 12'si kadındır ve 4 kişi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmiştir. Yaş aralığı 18-32 arasında değişmektedir. Katılımcıların bir bölümü lisans, ön lisans veya yüksek lisans düzeyinde eğitim görmekte olup, çoğunluğu sosyal bilimler ve sağlık alanlarında öğrenimlerine devam etmektedir.

Gaziantep'te görüşülen 25 katılımcının büyük bölümü 8-14 yıldır Türkiye'de yaşamaktadır. Katılımcıların 16'sı Halep'ten, 9'u ise Suriye'nin farklı şehirlerinden Türkiye'ye gelmiştir. Katılımcıların 16'sı erkek, 9'u kadındır; 2 kişi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmiştir. Katılımcıların çoğu Arap kökenlidir ve yaş aralıkları 18-30 arasında değişmektedir. Farklı akademik alanlarda eğitim görmekte olan katılımcıların önemli bir kısmı bilgisayar programcılığı bölümünde öğrenim görmektedir. Gaziantep'teki katılımcılara, bölgede görev yapan iki öğretim görevlisinin aracılığıyla ulaşılmıştır. Bu demografik çeşitlilik, Suriyeli gençlerin Türkiye'deki sosyo-kültürel deneyimlerine dair kapsamlı bir bakış açısı sağlamaktadır.

Her iki şehirde gerçekleştirilen görüşmeler, katılımcıların kendilerini rahatça ifade edebilecekleri ortamlarda yapılmış; görüşme süresi 20-60 dakika arasında değişmiştir. Katılımcıların açık rızası alınarak ses kaydı yapılmış, kayıtlar yazıya aktarılmış ve deşifre süreci tamamlandıktan sonra güvenlik amacıyla silinmiştir. Bu süreç, görüşme esnasında fark edilmeyen ayrıntıların daha derinlemesine analiz edilmesine olanak tanımıştır.

Araştırma, İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 03.04.2023 tarihli ve 04 sayılı toplantısında, 2023/101 dosya numarasıyla değerlendirilmiş ve etik açıdan uygun bulunmuştur (Karar No: E-35980450-663.05-1725630).

Verilerin analizi sonucunda, araştırmanın amacı ve teorik çerçevesiyle uyumlu olacak biçimde iki ana tema, sekiz kategori ve otuz dokuz kod belirlenmiştir. Bu yapı, katılımcıların anlatılarını bütüncül biçimde değerlendirmek, veri setleri arasında kıyaslama yapmayı mümkün kılmak ve sonuçların açık biçimde sunulmasını sağlamak amacıyla yeterli görülmüştür. Kodlama süreci MAXQDA yazılımı aracılığıyla yürütülmüş; analizde Strauss ve Corbin'in (1998) açık, eksenel ve seçici kodlama aşamaları, Coffey ve Atkinson'un (1996) kodlamayı kavramsal bir araç olarak kullanma stratejileri ve Braun ve Clarke'ın (2006) altı adımlı tematik analiz modeli birlikte

uygulanmıştır.

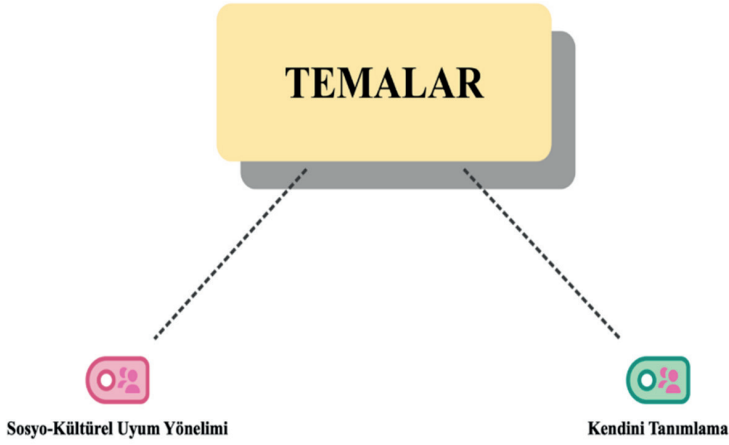
Bu analiz sonucunda elde edilen iki ana tema şunlardır: “Sosyo-Kültürel Uyum Yönelimi” ve “Kendini Tanımlama.” İlk tema, katılımcıların Türkiye’deki kültürel mesafe algılarını, aile yapısında meydana gelen değişimleri, kadınların özgürleşme süreçlerini ve bireysel-kültürel kimlik arasında yaşanan gerilimleri kapsamaktadır. İkinci tema ise katılımcıların aidiyet duygusu, kimlik yönetimi, yasal tanımlamalara ilişkin rahatsızlık ve kimlik gizleme eğilimleri üzerinden kendilerini tanımlama biçimlerini ortaya koymaktadır. Bu temalar, Suriyeli bireylerin Türkiye’deki yaşam deneyimlerinde şekillenen sosyo-kültürel uyum yönelimlerini ve kimlik algılarını bütüncül bir biçimde yansıtmaktadır.

Görüşmeler sırasında yalnızca bir katılımcı için Arapça tercüman desteği sağlanmış, diğer tüm katılımcılar Türkçe dil yeterliliğiyle görüşmeye katılmıştır. Görüşmelerin samimi ve güvenli bir ortamda gerçekleşmesi, katılımcıların duygu ve düşüncelerini içtenlikle paylaşmalarına olanak tanımış; böylece araştırmanın güvenilirliği ve verimliliği artırılmıştır.

Elde edilen bulguların detaylarına bakıldığında, katılımcıların Türkiye’deki yaşam deneyimlerinin, kültürel uyum süreçleri ve kimlik algıları çerçevesinde iki ana temada toplandığı görülmüştür. Bu temalar, katılımcıların hem toplumsal hem bireysel düzeyde yaşadıkları sosyo-kültürel dönüşümleri anlamlandırmak için temel bir analitik çerçeve sunmaktadır.

Aşağıdaki Şekil 1, araştırma kapsamında oluşturulan iki ana temayı görsel olarak ifade etmektedir. “Sosyo-Kültürel Uyum Yönelimi” teması, katılımcıların Türkiye’deki toplumsal yapıya uyum süreçlerini, kültürel mesafe algılarını ve günlük yaşam pratiklerini yansıtırken; “Kendini Tanımlama” teması, bireylerin kimliklerini nasıl ifade ettiklerini, aidiyet duygularını nasıl inşa ettiklerini ve kimlik yönetimine ilişkin stratejilerini ortaya koymaktadır. Bu iki tema, araştırmanın teorik çerçevesi olan kültürleşme ve sosyo-kültürel uyum süreçleriyle doğrudan ilişkilidir ve çalışmanın devamında yer alan bulgular, bu tematik yapı doğrultusunda sunulmuştur.

Şekil-1. Temaların Gösterimi

Araştırmanın amacı ve teorik çerçevesiyle tutarlı bir yapı oluşturmak, katılımcıların sıkça vurguladığı anlatılara yanıt verebilmek, veri setleri arasında karşılaştırma yapmayı kolaylaştırmak ve elde edilen sonuçları net bir şekilde sunmak adına iki ana tema, sekiz kategori ve 39 kod belirlenmiş ve analiz için yeterli görülmüştür.

Şekil-2. Kendini Tanımlama Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Araştırmada, “Kendini Tanımlama” teması, İstanbul ve Gaziantep’te yaşayan katılımcılar arasında belirgin farklılıklar göstermiştir. İstanbul’daki katılımcılar “kimlik gizlemek,” “aile birliğinin bozulması,” “Türk vatandaşlığı/ Türkiye’ye ait hissetmek” ve “Türkiye demek İstanbul demek” kodlarını yoğun bir şekilde dile getirmiştir. İstanbul’un kozmopolit yapısı, bireylerin kendilerini ifade etme biçimlerini etkileyerek, kimliklerini gizleme eğiliminde olmalarına neden olmuştur. Özellikle toplumsal cinsiyet rollerindeki değişimlerin, aile yapısında dönüşümlere yol açtığı ve bu durumun uyum sürecini zorlaştırdığı vurgulanmıştır. Bununla birlikte, Türk vatandaşlığına geçme süreci ve İstanbul’un Türkiye ile özdeşleştirilmesi, bireylerin aidiyet algısını doğrudan etkilemiştir.

Gaziantep’teki katılımcılar ise, “Suriyeli olduğunu söylemek/yasal tanımlamalardan rahatsız olmak,” “kendi kültürünü yaşamak” ve “Antep aynı Halep gibi” kodları üzerinde yoğunlaşmıştır. Gaziantep’in Suriye’ye coğrafi ve kültürel yakınlığı, göçmenlerin kendi kimliklerini daha rahat ifade etmelerine ve kültürel pratiklerini sürdürmelerine olanak tanımıştır. Ancak, yasal statüyle ilgili rahatsızlıklar sıkça dile getirilmiş, resmi tanımlamaların bireylerin kimlik algısı üzerindeki etkileri vurgulanmıştır. Katılımcılar, Gaziantep’i Halep’e benzeterek bu şehirde yaşamayı kültürel olarak daha tanıdık ve uyum süreci açısından daha kolay bulduklarını ifade etmiştir. Bu farklılıklar, göçmenlerin kendilerini tanımlama biçimlerinin, yaşadıkları bölgenin sosyo-kültürel yapısı, yerel halkla etkileşimleri ve toplumsal cinsiyet rollerindeki dönüşümlerle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

Tablo-2. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Kendini Tanımlama

	Erkek	Kadın	Toplam
▼ Kendini Tanımlama			
▼ Kimlik Yönetimi			
Suriyeli Olduğunu Söylemek/Yasal Tanımlamalardan Rahatsız Olmak	13	12	25
Kimlik Gizlemek	5	10	15
▼ Kültürel Mesafe			
Kendi Kültürünü Yaşamak	11	12	23
Kadınların Özgürleşmesi	3	9	12
Çok Kültürlülük	9	12	21
Aile Birliğinin Bozulması	6	10	16
Kendi Kültürünü Unutmak	3	2	5
Kişilik Bölünmesi Yaşamak	3	2	5
▼ Bölgesel Aidiyet			
Türk Vatandaşlığı/Türkiye’ye Ait Hissetmek	3	11	14
Hiçbir Yere Ait Hissetmeme	3	5	8
Suriye’ye Ait Hissetme	8	6	14
Antep Aynı Halep Gibi	9	8	17
Türkiye Demek İstanbul Demek	2	4	6
Σ TOPLAM	78	103	181
# N= Belgeler	24 (53,3%)	21 (46,7%)	45 (100,0%)

Tablo-2’de katılımcıların “Kendini Tanımlama” teması çerçevesinde dile getirdiği konular cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir. Kadınlar ve erkekler, göç sonrası kimlik yönetimi, kültürel mesafe ve bölgesel aidiyet konusunda belirgin farklılıklar sergilemişlerdir. Bu farklılıklar, toplumsal cinsiyet rollerinin göç sürecindeki etkisini anlamak açısından önemli ipuçları sunmaktadır.

Kadın katılımcılar, özellikle “kimlik gizlemek” (10), “kadınların özgürleşmesi” (9), “aile birliğinin bozulması” (10), “çok kültürlülük” (12) ve “Türk vatandaşlığı/Türkiye’ye ait hissetmek” (11) gibi kodlara yoğunlaşmıştır.

Kimlik Gizlemek: Kadınların göç ettikleri toplumda kimliklerini saklama eğiliminde olmaları, güvenlik kaygıları, dışlanma korkusu veya sosyal uyum çabaları ile ilişkili olabilir. Kadınlar, toplum içinde kabul görmek adına daha fazla asimilasyon eğilimi gösterebilir veya geçmiş kimliklerini belirli bağlamlarda gizlemeyi tercih edebilirler.

Kadınların Özgürleşmesi: Göç süreci, kadınlar açısından daha fazla bireysel özgürlük alanı yaratabilir. Yeni toplumda eğitim ve iş gücüne katılım fırsatlarının artması, geleneksel toplumsal rollerin dönüşümüne yol açabilmektedir.

Aile Birliğinin Bozulması: Kadınların aile yapısındaki değişimi erkeklere kıyasla daha fazla vurgulaması, göç sürecinin aile içi dinamiklere olan etkisini gözler önüne sermektedir. Kadınlar, toplumsal cinsiyet rollerinin değişmesi nedeniyle göç sonrası aile içinde yaşanan gerilimleri daha fazla deneyimleyebilir.

Çok Kültürlülük: Kadınların çok kültürlü ortamları erkeklere göre daha fazla benimsemesi, toplumsal etkileşimlerde daha açık olduklarını ve farklı kültürel değerleri içselleştirme eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Türk Vatandaşlığı ve Aidiyet: Kadınların, erkeklere kıyasla Türk vatandaşlığına geçme ve Türkiye’ye aidiyet hissetme konusunda daha fazla vurgu yapması, topluma uyum sağlama ve sosyal güvenlik ihtiyacıyla ilişkili olabilir. Kadınlar, eğitim, iş gücü ve aile hayatı açısından vatandaşlık statüsünün sağladığı avantajları daha güçlü bir şekilde hissedebilirler.

Erkek katılımcılar arasında ise en belirgin vurgu “Suriye’ye ait hissetmek” (8) kodunda yoğunlaşmaktadır.

Suriye’ye Aidiyet: Erkeklerin göç ettikleri ülkede yeni bir kimlik benimsemek yerine, geldikleri ülkeye aidiyet hissetmeye devam etmeleri, toplumsal roller, beklentiler ve kültürel bağlarla ilişkili olabilir. Erkeklerin ekonomik sorumluluklarının ağır basması, Türkiye’de yaşadıkları ekonomik zorluklar ve iş gücü piyasasındaki belirsizlikler, onların göç edilen topluma aidiyet geliştirmesini zorlaştırabilir.

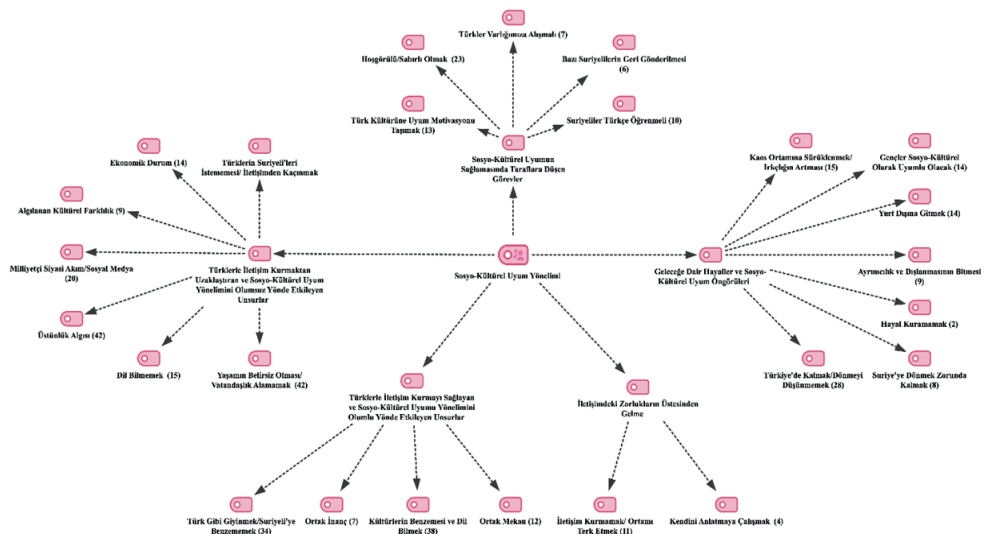
Bunun yanı sıra erkekler, “kendi kültürünü yaşamak” (11) ve “Antep aynı Halep gibi” (9) kodlarını daha fazla dile getirerek kültürel devamlılığı ön plana çıkarmışlardır. Bu durum, erkeklerin kültürel kimliklerini koruma eğiliminde olduklarını ve göç sonrası entegrasyonda kadınlara kıyasla daha temkinli bir duruş sergilediklerini göstermektedir.

Göç sonrası kimlik tanımlama sürecinde kadın ve erkeklerin farklı yönelimler gösterdiği görülmektedir. Kadınlar daha çok toplumsal kabul, uyum, vatandaşlık ve çok kültürlülük gibi konulara odaklanırken, erkekler ise kendi kültürlerini sürdürme ve Suriye'ye aidiyet hissetme eğiliminde olmuşlardır.

Bu farklılık, toplumsal cinsiyet rollerinin göç sürecinde nasıl yeniden şekillendiğini ve bireylerin toplumsal beklentiler doğrultusunda kimliklerini nasıl yapılandırdıklarını göstermektedir. Kadınlar, yeni toplumda bireysel özgürlük, eğitim ve ekonomik bağımsızlık gibi unsurlara daha fazla yönelirken, erkekler için kimlik devamlılığı ve geldikleri kültürle bağlarını koruma daha ön planda olabilmektedir.

Sonuç olarak, kadınlar uyum ve entegrasyon sürecinde daha aktif bir rol oynarken, erkeklerin kimliklerini koruma ve Suriye'ye aidiyet duyma eğilimleri daha belirgin hale gelmektedir. Bu bulgular, göçmen bireylerin sosyo-kültürel uyum süreçlerini değerlendirirken toplumsal cinsiyet perspektifini göz önünde bulundurmanın önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Şekil-3. Sosyo-Kültürel Uyum Yönelimi Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

İstanbul'da yaşayan katılımcılar, sosyo-kültürel uyum sürecinde özellikle "Türk gibi giyinmek/Suriyeliye benzememek," "üstünlük algısı," "ayrımcılık" ve "dışlanmanın sona ermesi" gibi konulara vurgu yapmıştır. Katılımcılar, toplumda daha fazla kabul görmek ve ayrımcılıkla karşılaşmamak adına, Türk kültürel normlarına ve dış görünüş standartlarına uyum sağlamaya çalıştıklarını dile getirmiştir. Ancak, bu süreçte bireylerin farklı yaklaşımlar benimsediği görülmektedir; bazı katılımcılar Suriyelilere yönelik ayrımcılığın son bulmasını umut ederken, bazıları kendilerini toplumsal hiyerarşide daha etnik ve kültürel olarak üstün bir konumda görme eğiliminde olduklarını belirtmiştir. Bu durum, göçmenlerin uyum sürecinde bireysel farklılıklarının yanı sıra, toplumsal dinamiklerin ve algıların da belirleyici rol oynadığını göstermektedir.

Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ise sosyo-kültürel uyum sürecinde "kültürelbenzerlik," "Türklerin Suriyelileri istememesi/iletişimden kaçınmak," "toplumsal gerilim ve kaos ortamı" ve "Suriye'ye dönme zorunluluğu" gibi konulara odaklanmıştır. Gaziantep'in Suriye'ye olan coğrafi ve kültürel yakınlığı, göçmenler arasında kültürel benzerlik hissini güçlendirmiştir. Ancak, katılımcılar Türklerle Suriyeliler arasındaki sosyal mesafenin belirgin olduğunu ve iletişim eksikliğinin uyum sürecini zorlaştırdığını ifade etmiştir. Bazı katılımcılar, bu durumun toplumsal gerilim yaratabileceğini ve çatışma ortamına dönüşebileceğine dair endişelerini dile getirmiştir. Bunun yanı sıra, Suriye'ye geri dönme ihtimalini göz önünde bulunduran katılımcılar, bu belirsizliğin duygusal ve sosyo-kültürel uyum süreçlerinde olumsuz etkiler yarattığını vurgulamıştır.

Bu bulgular, göçmenlerin uyum sürecinde yaşadıkları deneyimlerin, bulundukları bölgenin kültürel yapısıyla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. İstanbul'da bireylerin dışlanma korkusu ve toplum içinde kabul edilme isteği daha ön planda olurken Gaziantep'te iletişim eksikliği ve yerel halkla olan ilişkilerin getirdiği gerilimler öne çıkmaktadır. Bu farklılıklar, sosyo-kültürel uyum sürecinin bölgesel ve toplumsal bağlamda nasıl şekillendiğini anlamak açısından önemli ipuçları sunmaktadır.

Şekil-4. Kod Bulutu

Bu kelime bulutu, araştırma kapsamında katılımcıların en çok dile getirdiği konuları görselleştirmektedir. Kelime büyüklükleri, belirli kavramların ne kadar sık tekrarlandığını ve katılımcılar için hangi temaların daha öne çıktığını göstermektedir. Kodlama süreci sonunda temalara bağlı olarak oluşturulan tüm kodların frekans değerleri, yazılımın “Kod Frekansları ve Kod Matrisi Tarayıcısı” modüllerinden elde edilmiştir.

Elde edilen bulgular, Suriyeli üniversite öğrencilerinin sosyo-kültürel uyum sürecinde karşılaştıkları temel engelleri ve uyum stratejilerini ortaya koymaktadır. Gaziantep ve İstanbul’da gerçekleştirilen görüşmelerde en yoğun şekilde dile getirilen kod “Türklerin Suriyelileri İstememesi/İletişimden Kaçınmak” olup, bu ifadenin %142 frekans değeriyle ön plana çıktığı belirlenmiştir. Suriyeli gençler, Türk toplumunun kendilerini istemediğini ve onlarla iletişim kurmaktan kaçındığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu bulgu, Türk ve Suriyeli toplulukları arasındaki sosyal mesafenin, göçmen gençlerin uyum süreçlerinde en büyük engellerden biri olduğunu göstermektedir. Göçmen bireylerin toplumsal kabul görme süreçlerinde en önemli faktörlerden biri olan karşılıklı iletişimin eksikliği, iki topluluk arasındaki ayrışmayı derinleştirmekte ve entegrasyonu zorlaştırmaktadır.

Katılımcılar tarafından yoğun olarak dile getirilen bir diğer konu “üstünlük algısı” ve “yaşamın belirsiz olması/vatandaşlık alamamak” kodlarıdır; her iki kod da %42 frekans değeriyle dikkat çekmektedir. Görüşmeler, Suriyeli gençlerin genel olarak kendi kültürlerini, tarihlerini ve topluluklarını üstün gördüklerini ortaya koymaktadır. Bu durum, onların etnosantrik (kendi kültürünü üstün görme) eğilimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu eğilim, ev sahibi toplumla uyum sürecinde bir direnç oluşturabileceği gibi, kültürel kimliğin korunmasına yönelik bilinçli bir tutumun da göstergesi

olabilir. Bunun yanı sıra, vatandaşlık alamama durumu, Suriyeli gençlerin Türkiye’deki yaşamlarını belirsiz ve güvencesiz olarak algılamalarına neden olmaktadır. Türkiye’de uzun yıllardır yaşamalarına rağmen yasal statülerinin belirsizliği, gelecek planlamalarını zorlaştırmakta ve gençlerin uzun vadeli aidiyet geliştirmesini engellemektedir. Bu durum, Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyum süreçlerinde sadece kültürel değil, yapısal engellerle de karşılaştıklarını göstermektedir.

Araştırmada öne çıkan bulgulardan biri, “kültürlerin benzemesi, dil bilmek ve dışsal uyum stratejileri” ile ilgilidir. Katılımcılar, “kültürlerin benzemesi ve dil bilmek” kodunun %38 frekans değeriyle üçüncü sırada yer aldığını ortaya koymuştur. Katılımcılar, Türk kültürü ile Suriyeli kültürü arasındaki benzerliklerin, özellikle Türkçe dil becerisiyle birleştiğinde uyum sürecini olumlu yönde etkilediğini vurgulamışlardır. Dil bilmek hem akademik hem de günlük yaşamda topluma katılımı kolaylaştıran en önemli faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır.

Ayrıca, “Türk gibi giyinmek/Suriyeli’ye benzememek” kodu da %34 frekans değeriyle ön plana çıkmıştır. Suriyeli gençler, Türk gibi giyinmenin ve dış görünüşleriyle Suriyeli olduklarını belli etmemenin, topluma kabul edilme süreçlerinde önemli bir strateji olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum, göçmen gençlerin yalnızca dil ve kültürel normlara değil, aynı zamanda fiziksel görünüşlerine ve sosyal davranışlarına da uyum sağlama eğiliminde olduklarını göstermektedir. Dolayısıyla hem dil yeterliliği hem de görünüş ve davranış biçimlerinde yerel kalıplara yaklaşma çabası, göçmen gençlerin toplumsal kabul ve aidiyet arayışında belirleyici bir rol oynamaktadır.

Araştırma bulguları, Suriyeli üniversite öğrencilerinin sosyo-kültürel uyum süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar ve geliştirdikleri stratejiler hakkında önemli veriler sunmaktadır. Türklerle iletişim eksikliği ve dışlanma algısı, göçmen gençlerin uyum sürecinde karşılaştıkları en büyük engellerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, vatandaşlık belirsizliği, dil becerisi, kültürel benzerlikler ve fiziksel görünüm üzerinden uyum stratejileri geliştirme eğilimleri dikkat çekmektedir. Araştırma, göçmen gençlerin sosyo-kültürel uyumunun yalnızca bireysel tercihlere değil, aynı zamanda ev sahibi toplumun tutumu ve yapısal faktörlerle şekillendiğini göstermektedir. Dolayısıyla, göç politikalarının sadece ekonomik veya hukuki boyutta değil, toplumsal kabul ve kültürel etkileşim açısından da ele alınması gerekmektedir.

Tablo-3. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Sosyo-Kültürel Uyum Yönelimi

	Erkek	Kadın	Toplam
Sosyo-Kültürel Uyum Yönelimi			
✓ Türklerle İletişim Kurmayı Sağlayan ve Sosyo-Kültürel Uyum Yönelimini Olumlu Yönde Etkileyen Unsurlar			
• Ortak Mekan	9	2	11
• Kültürlerin Benzerliği ve Dil Bilmek	9	15	24
• Ortak İnanç	2	5	7
• Türk Gibi Giyinmek/Suriyeli'ye Benzememek	11	10	21
✓ Türklerle İletişim Kurmaktan Uzaklaşırken ve Sosyo-Kültürel Uyum Yönelimini Olumsuz Yönde Etkileyen Unsurlar			
• Üstünlük Algısı	12	11	23
• Yaşamın Belirsiz Olması/Vatandaşlık Alamamak	16	14	30
• Türklerin Suriyeli'leri İstememesi/ İletişimden Kaçınmak	23	20	43
• Milliyetçi Siyasi Akım/Sosyal Medya	11	6	17
• Algılanan Kültürel Farklılık	7		7
• Dil Bilmemek	8	3	11
• Ekonomik Durum	8	5	13
✓ İletişimdeki Zorlukların Üstesinden Gelme			
• İletişim Kurmamak/ Ortamı Terk Etmek	8	3	11
• Kendini Anlatmaya Çalışmak	1	3	4
✓ Sosyo-Kültürel Uyumun Sağlanmasında Taraflara Düşen Görevler			
• Türkler Varlığımıza Alışmalı	4	3	7
• Hoşgörülü/Sabırlı Olmak	9	13	22
• Türk Kültürüne Uyum Motivasyonu Taşımak	6	5	10
• Suriyeliler Türkçe Öğrenmeli	3	7	10
• Bazı Suriyelilerin Geri Gönderilmesi	2	3	5
✓ Geleceğe Dair Hayaller ve Sosyo-Kültürel Uyum Öngörülleri			
• Yurt Dışına Giltmek	10	1	11
• Türkiye'de Kalmak/Dönmeyi Düşünmemek	13	12	25
• Hayal Kuramamak	1	1	2
• Gençler Sosyo-Kültürel Olarak Uyumlu Olacak	6	6	12
• Ayrımcılık ve Dışlanmasının Bitmesi	4	5	9
• Kaos Ortamına Sürüklenmek/İrkçiliğin Artması	8	6	14
• Suriye'ye Dönmek Zorunda Kalmak	5	1	6
Σ TOPLAM	195	160	355
# N= Belgeler	24 (53,3%)	21 (46,7%)	45 (100,0%)

Araştırma bulguları, Sosyo-Kültürel Uyum Yönelimi temasında kadın ve erkek katılımcılar arasında belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir. Kadınlar toplam ($\Sigma=28$) kez kültürlerin benzerliği, dil bilgisi ve hoşgörü gibi konulara vurgu yaparken erkekler ($\Sigma=66$) kez ekonomik faktörler, sosyal medya, algılanan kültürel farklılıklar, dil eksikliği ve göç kararları gibi konular üzerine yoğunlaşmıştır.

Kadın katılımcılar, “kültürlerin benzerliği ve dil bilmek” kodlarına daha fazla vurgu yaparak Türkiye ile Suriye arasındaki ortak kültürel öğelerin uyum sürecini kolaylaştırıcı bir faktör olduğunu ifade etmiştir. Özellikle dil bilgisi, kadınların sosyal etkileşimlerini geliştirmede ve günlük hayata daha kolay adapte olmalarında önemli bir unsur olarak görülmektedir. Ayrıca, “hoşgörülü ve sabırlı olmak” kodu da kadın katılımcılar tarafından sıkça dile getirilmiştir. Bu durum, kadınların sosyo-kültürel uyum sürecinde karşılıklı anlayış ve toleransı ön plana koyduklarını göstermektedir.

Kadınların, toplumsal cinsiyet rolleri gereği daha fazla sosyal etkileşime açık olması, uyum süreçlerinde hoşgörü ve kültürel benzerlikleri önemsemelerini açıklayabilir. Kadınlar için ev sahibi toplumla kurulan

ilişkiler, çalışma hayatına ve akademik çevreye entegrasyon açısından kritik bir rol oynayabilmektedir.

Erkek katılımcılar ise, uyum sürecinde daha farklı sorunlara dikkat çekmiştir. En çok vurgulanan kodlar arasında “ortak mekân,” “milliyetçi siyasi akım/sosyal medya,” “algılanan kültürel farklılık,” “dil bilmemek,” “ekonomik durum,” “yurt dışına gitmek” ve “Suriye’ye dönmek zorunda kalmak” yer almaktadır.

Ortak Mekân ve Kültürel Farklılıklar: Erkekler, ev sahibi toplumla ortak alanlarda etkileşim kurma konusunda daha fazla zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, erkeklerin iş ve kamusal alanda daha aktif olmaları nedeniyle, dışlanma ya da kültürel çatışmalara daha fazla maruz kalmalarıyla açıklanabilir.

Milliyetçi Siyasi Akım ve Sosyal Medya: Erkekler, sosyal medya ve siyasi söylemlerin, toplumun Suriyeli göçmenlere bakış açısını olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Bu bulgu, medyanın göçmen algısında önemli bir rol oynadığını ve erkeklerin kamusal söylemlerden daha fazla etkilendiğini göstermektedir.

Dil Bilmemek ve Ekonomik Durum: Erkekler arasında dil eksikliği, sosyal uyum sürecinin önündeki önemli bir engel olarak görülmektedir. Özellikle ekonomik kaygılarla birleştiğinde, iş bulma ve topluma entegre olma süreçlerinde erkeklerin daha büyük zorluklarla karşı karşıya kaldığı anlaşılmaktadır.

Göç Kararları: Erkek katılımcılar arasında, “yurt dışına gitmek” ve “Suriye’ye dönmek zorunda kalmak” kodlarının sıkça vurgulanması, onların geleceklerini Türkiye’de görme konusunda daha fazla kararsızlık yaşadığını göstermektedir. Kadınlar, uyum sürecine yönelik daha fazla çaba gösterirken erkekler ekonomik belirsizlikler ve toplumsal dışlanma nedeniyle farklı göç seçeneklerini daha fazla düşünmektedir.

Kadın ve erkek katılımcılar arasında sosyo-kültürel uyum sürecine dair algılar ve deneyimler büyük ölçüde farklılık göstermektedir. Kadınlar uyumu kolaylaştıran kültürel benzerlikler, dil becerisi ve hoşgörüye vurgu yaparken, erkekler daha çok dışlanma, ekonomik sorunlar ve göç kararlarıyla ilgilenmektedir.

Bu bulgular, toplumsal cinsiyetin göç ve uyum süreçlerinde belirleyici bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Kadınların kültürel ve dilsel uyumu ön plana çıkaran yaklaşımı, uzun vadede toplumsal uyum için kritik bir avantaj sunarken; erkeklerin karşılaştığı ekonomik ve sosyal bariyerler, onların uyum sürecinde daha fazla zorluk yaşamasına neden olmaktadır.

Sonuç olarak, sosyo-kültürel uyumu teşvik eden politikaların, kadınların dil ve sosyal etkileşim konularındaki avantajlarını destekleyici, erkeklerin ise

ekonomik kaygılarını ve sosyal dışlanma risklerini azaltıcı şekilde geliştirilmesi gerekmektedir. Böylece, toplumsal cinsiyet perspektifiyle daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir göç yönetimi sağlanabilir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara dayanarak, araştırma sorularının yanıtlarına bakıldığında;

1. Suriyeli üniversite öğrencilerinin kültürleşme yönelimleri, toplumsal cinsiyet farklılıklarına bağlı olarak nasıl şekillenmektedir?

Suriyeli üniversite öğrencilerinin kültürleşme yönelimleri, toplumsal cinsiyet farklılıklarına bağlı olarak belirgin biçimde farklılaşmaktadır. Kadınlar, kültürel benzerlikler ve dil becerilerini ön plana çıkararak uyumu kolaylaştırıcı bir yaklaşım sergilemektedir. Sosyo-kültürel uyum açısından hoşgörü, sabır ve çok kültürlülük gibi değerleri vurgulamakta, sosyo-kültürel uyum sürecinde daha fazla çaba harcamaktadır. Kimlik gizleme, Türk kültürüne yakın hissetme ve fiziksel görünümü değiştirerek (Türk gibi giyinmek) kabul görme çabası, kadınların uyum sürecinde öne çıkan stratejileridir.

Buna karşın erkekler, kültürel aidiyeti koruma eğiliminde olup, Suriye'ye ait hissetme, ekonomik belirsizlikler ve dışlanma algısı gibi faktörlere daha fazla vurgu yapmaktadır. Erkekler için sosyo-kültürel uyum, ekonomik güvence ve statü kaybı gibi faktörlerle doğrudan bağlantılıdır. Uyum sürecine daha mesafeli yaklaşan erkekler, kendilerini ev sahibi topluma entegre etmek yerine mevcut kimliklerini koruma (ayrılma yönelimi) ve alternatif göç seçeneklerini değerlendirme eğilimindedir.

2. Kişiler ve gruplar arası iletişim yoluyla Suriyeli üniversite öğrencilerinin sosyal ağları nasıl oluşmaktadır ve bu sosyal ağlar, yaşanan bölgeye ve cinsiyete bağlı olarak farklılık göstermekte midir?

Suriyeli üniversite öğrencilerinin sosyal ağları, bireysel ve grup temelli iletişim dinamikleri doğrultusunda şekillenmektedir. İstanbul'da yaşayan Suriyeli gençler, büyük şehirdeki çok kültürlü ortamdan yararlanarak farklı sosyal ağlara erişim imkânına sahip olmaktadır. Ancak, ev sahibi toplumla uyum sürecinde dışlanma kaygısı ve kimlik gizleme eğilimleri, sosyal ağların genişlemesini sınırlandırmaktadır. Kadınlar genellikle akademik çevrede ve iş hayatında daha fazla sosyal bağlantı kurarken erkekler daha sınırlı ve kendi topluluklarına bağlı sosyal çevrelere yönelmektedir.

Gaziantep'te yaşayan Suriyeli gençler, kültürel ve coğrafi benzerlikler nedeniyle daha çok Suriyeli kimliği merkezli sosyal ağlar oluşturmaktadır. Bölgedeki toplumsal yapı ve Türk-Suriyeli toplulukları arasındaki sosyal mesafe, uyumu zorlaştırmakta ve Suriyeli gençlerin daha kapalı bir topluluk yapısı içinde hareket etmelerine neden olmaktadır.

Cinsiyet açısından bakıldığında, kadınların ev sahibi toplumla iletişime daha açık olduğu, erkeklerin ise daha fazla kendi kültürel grupları

içinde sosyalleştiği görülmektedir. Kadınlar, toplumsal cinsiyet rollerinin değişmesiyle birlikte eğitim ve iş hayatı gibi alanlarda daha fazla yer aldıkça farklı sosyal ağlara katılım sağlayabilmektedir. Erkekler ise ekonomik ve statü temelli nedenlerle çoğunlukla kendi Suriyeli topluluklarına bağımlı kalmakta ve ev sahibi toplumla iletişim kurmada daha fazla zorluk yaşamaktadır.

3. Suriyeli üniversite öğrencilerinin ev sahibi toplumla kurdukları iletişim, sosyo-kültürel uyum süreçlerini nasıl etkilemekte ve bu süreç toplumsal cinsiyet temelinde farklılık göstermekte midir?

Ev sahibi toplumla kurulan iletişim, Suriyeli öğrencilerin sosyo-kültürel uyum süreçlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Kadınlar, dil becerilerini geliştirme, hoşgörü ve sosyo-kültürel uyum stratejilerini benimseyerek uyum sürecine daha aktif katılmaktadır. Özellikle kendi kimliklerini kısmen gizleme ya da uyumlu hale getirme eğilimleri, kadınların toplum içinde daha rahat hareket etmelerine olanak sağlamaktadır.

Erkekler ise, iletişim eksikliği, algılanan kültürel farklılıklar, ekonomik faktörler ve milliyetçi söylemlerden etkilenecek uyum sürecine daha mesafeli yaklaşmaktadır. Türk toplumunda kendilerine yönelik olumsuz algının varlığı, erkek göçmenlerin uyum sürecine duyduğu güveni azaltmaktadır. Özellikle milliyetçi siyasi söylemlerin sosyal medya aracılığıyla yayılması, erkeklerin dışlanma hislerini artırarak iletişim süreçlerini olumsuz etkilemektedir.

Ayrıca, kadınlar dil becerileri ve sosyo-kültürel uyum konularına daha fazla önem verirken erkekler ortak mekân paylaşımı, ekonomik bağımsızlık ve gelecek kaygıları nedeniyle iletişim kurmakta daha fazla zorluk yaşamaktadır. Bu nedenle, kadınların uyumu dil ve sosyal ilişkiler yoluyla şekillenirken erkeklerin uyumu ise çalışma hayatı, ekonomik güvence ve toplumsal kabul ekseninde değerlendirilmektedir.

4. Suriyeli üniversite öğrencilerinin yaşadıkları bölgenin sosyo-kültürel yapısı, onların kültürleşme yönelimleri ve toplumsal cinsiyet rolleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

Yaşanılan bölgenin sosyo-kültürel yapısı, Suriyeli gençlerin kültürleşme süreçlerinde önemli bir etkiye sahiptir. İstanbul, çok kültürlü yapısı nedeniyle göçmenlerin daha geniş sosyal ağlara erişmesine olanak tanımakta, ancak kimlik gizleme ve ayrımcılıkla karşılaşma korkusu, entegrasyonu zorlaştırmaktadır. Özellikle kadınlar, İstanbul'da eğitim ve iş olanaklarına daha fazla katılım sağlamak ve bu durum onların toplumsal cinsiyet rollerinde dönüşüm yaratmaktadır. Kadınların kimlik yönetimi stratejileri (kimlik gizleme, dış görünüşü değiştirme, vatandaşlık alma isteği) İstanbul'da daha fazla öne çıkmaktadır.

Gaziantep'te ise Suriyeli topluluğun güçlü varlığı, kültürel kimliğin korunmasını kolaylaştırırken, ev sahibi toplumla sosyal mesafenin artmasına

yol açmaktadır. Burada yaşayan Suriyeli gençler, kültürel benzerlikler nedeniyle aidiyet hissini daha güçlü yaşamakta, ancak toplumsal entegrasyon konusunda daha fazla zorluk çekmektedir. Erkekler, Gaziantep'te kültürel kimliği koruma ve Suriye'ye geri dönme olasılığını daha fazla dile getirirken, kadınlar entegrasyon konusunda daha istekli olmaktadır.

Genel olarak bakıldığında, kadınlar yaşadıkları bölgenin sunduğu fırsatlara bağlı olarak sosyo-kültürel uyumu daha fazla benimsemekte, erkekler ise sosyo-ekonomik baskılar nedeniyle uyuma daha fazla direnç göstermektedir. İstanbul, kadınların daha aktif uyum süreçleri geliştirmesine olanak sağlarken, Gaziantep kültürel koruma eğilimlerini güçlendiren bir ortam sunmaktadır.

SONUÇ

Göç olgusu, yalnızca coğrafi bir yer değiştirme değil; bireylerin toplumsal rollerini, kimlik algılarını ve aidiyet biçimlerini yeniden tanımladığı çok katmanlı bir dönüşüm sürecidir. Bu çalışma, Suriyeli üniversite öğrencilerinin Türkiye'deki sosyo-kültürel uyum süreçlerini toplumsal cinsiyet perspektifinden ele alarak kültürleşme deneyimlerinin bireysel tercihlerden çok toplumsal yapı, cinsiyet rolleri ve bölgesel dinamiklerle belirlendiğini ortaya koymuştur. Bulgular, kültürleşmenin doğrusal bir süreç değil; etkileşim, direnç, uyum ve yeniden inşa süreçlerinin kesişiminde şekillenen dinamik bir deneyim olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın en dikkat çekici sonucu, toplumsal cinsiyetin kültürleşme yönelimlerinde belirleyici bir eksen oluşturmasıdır. Kadın katılımcılar, sosyo-kültürel uyum sürecinde daha esnek ve etkileşime açık bir strateji benimseyerek dil becerilerini ve kültürel benzerlikleri aktif biçimde kullanmışlardır. Bu durum, kadınların yalnızca pasif "uyum sağlayan" değil, aynı zamanda uyumu yöneten ve dönüştüren aktörler olduğunu göstermektedir. Erkek katılımcılar ise daha çok ayrılma veya marjinalleşme eğilimi göstererek, ekonomik güvencesizlik, toplumsal dışlanma ve vatandaşlık belirsizlikleri nedeniyle kimlik koruma refleksiyle hareket etmişlerdir. Bu fark, kültürleşmenin yalnızca kültürel farklılık değil, aynı zamanda güç, statü ve görünürlük ilişkilerinin de bir yansıması olduğunu göstermektedir.

Bölgesel karşılaştırmalar, kültürleşme biçimlerinin yaşanan sosyo-kültürel bağlama göre değiştiğini ortaya koymuştur. İstanbul, çok kültürlü yapısı nedeniyle daha fazla fırsat ve görünürlük alanı sunsa da bu görünürlüğün beraberinde getirdiği ayrımcılık riski, özellikle erkek katılımcılarda kimlik gizleme ve görünüş değiştirme stratejilerini tetiklemiştir. Gaziantep'te ise göçmen kimliği daha açık biçimde ifade edilebilmiş, ancak ev sahibi toplumla kurulan etkileşim yüzeysel düzeyde kalmıştır. Bu karşıtlık, kültürleşme

sürecinin tek tip bir uyum modeliyle açıklanamayacağını; her yerel bağlamın kendi kültürel temas biçimlerini ürettiğini göstermektedir.

Araştırma ayrıca, iletişimin kültürleşme sürecindeki merkezi rolünü vurgulamaktadır. Kadın katılımcıların akademik ve sosyal çevrelerde kurduğu çok yönlü ilişkiler, topluma katılım ve görünürlüğü artırırken; erkek katılımcılar, işgücü piyasasındaki yapısal engeller ve dışlayıcı toplumsal algılar nedeniyle daha kapalı sosyal çevrelerde kalmıştır. Özellikle sosyal medya söylemleri ve milliyetçi temsiller, göçmenlerin ev sahibi toplumla kurdukları iletişimin niteliğini belirleyen başlıca faktörler olarak öne çıkmaktadır. Bu bulgu, kültürleşmenin yalnızca göçmenlerin çabalarıyla değil, aynı zamanda ev sahibi toplumun söylem, tutum ve temsil biçimleriyle şekillendiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Çalışma, kültürleşme sürecinin yalnızca bireysel uyum çabalarıyla açıklanamayacağını, yapısal ve toplumsal koşulların da belirleyici olduğunu göstermektedir. Kadınların dil, eğitim ve sosyal etkileşim yoluyla entegrasyona daha açık olması, toplumsal cinsiyetin uyum sürecinde dönüştürücü bir potansiyel taşıdığını ortaya koyarken; erkeklerin ekonomik ve statü temelli engeller karşısında daha temkinli davranması, kültürleşmenin aynı zamanda bir güvencesizlik ve kimlik mücadelesi alanı olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, araştırmanın katkısı üç düzeyde değerlendirilebilir:

1) Kavramsal düzeyde, kültürleşmeyi toplumsal cinsiyet, iletişim ve bölgesel bağlam etkileşimi içinde ele alarak literatürdeki tek boyutlu yaklaşımlara alternatif bir perspektif sunmaktadır.

2) Ampirik düzeyde, Suriyeli üniversite öğrencilerinin deneyimlerini, tematik ve bağlamsal farklılıklar üzerinden karşılaştırmalı biçimde inceleyerek, Türkiye’deki göçmen gençliğin sosyo-kültürel uyumuna ilişkin özgün veriler üretmiştir.

3) Uygulama düzeyinde ise, göçmenlerin uyum süreçlerini destekleyebilmek için yalnızca dil kursları veya akademik programların değil, kapsayıcı iletişim alanları, kültürlerarası etkileşim projeleri ve cinsiyet duyarlı sosyal politikaların geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu bağlamda, göçmen uyumunun “tek taraflı bir entegrasyon” olarak değil, karşılıklı öğrenme, değişim ve birlikte dönüşüm süreci olarak görülmesi gerekmektedir. Suriyeli gençlerin Türkiye’deki deneyimleri, kültürleşmenin yalnızca farklılıkları değil, aynı zamanda ortak yaşam alanlarını da yeniden tanımlayan bir süreç olduğunu göstermektedir. Böylelikle bu araştırma, göçmenlik olgusuna ilişkin mevcut tartışmalara, toplumsal cinsiyet ve kültürleşme kesişiminde yeni bir analitik bakış kazandırmaktadır.

NOTLAR

Araştırmanın planlanması, saha süreci ve verilerin toplanması dâhil olmak üzere çalışmanın tüm aşamaları Sayın Prof. Dr. Betül Önay Doğan'ın danışmanlığında yürütülmüştür. Akademik hayatım boyunca desteğini ve yönlendirmesini her an hissettiren değerli hocama kıymetli katkıları için gönülden teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

- Antonsich, M. (2010). *Searching for belonging: An analytical framework. Geography Compass*, 4(6), 644–659. <https://doi.org/10.1111/j.1749-8198.2010.00317.x>
- Ayyıldız, R., & Karataş, S. (2022). *Suriyelilerin uyumu konusunda STK'ların etkisi. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 33(1), 51–70.
- Bailey, R. (2010). *Immigration and migration*. New York, NY: Infobase Publishing.
- Berry, J. W. (1997). *Immigration, acculturation, and adaptation. Applied Psychology: An International Review*, 46(1), 5–34. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x>
- Berry, J. W. (2006). *Acculturation: A conceptual overview*. In M. H. Bornstein & L. R. Cote (Eds.), *Acculturation and parent–child relationships: Measurement and development* (pp. 13–33). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Berry, J. W. (2006a). *Contexts of acculturation*. In D. L. Sam & J. W. Berry (Eds.), *The Cambridge handbook of acculturation psychology* (pp. 27–42). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Berry, J. W. (2006b). *Stress perspectives on acculturation*. In D. L. Sam & J. W. Berry (Eds.), *The Cambridge handbook of acculturation psychology* (pp. 43–57). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Berry, J. W. (2006c). *Design of acculturation studies*. In D. L. Sam & J. W. Berry (Eds.), *The Cambridge handbook of acculturation psychology* (pp. 129–141). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Berry, J. W., Kim, U., Minde, T., & Mok, D. (1987). *Comparative studies of acculturative stress. International Migration Review*, 21(3), 491–511. <https://doi.org/10.1177/019791838702100303>
- Biçer, S. (2023). *Mülteci çocukların sosyal ve akademik uyumları: Sorunlar ve çözüm önerileri* (Yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Bolgün, C. (2020). *Sosyal uyum ve gruplararası ilişkiler: Türkiye’de yerel toplum ve Suriyeliler* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bostancı, P. (2022). *Yerel kapsayıcı politika ve uygulamaların Suriye kökenli göçmenlerin sosyal uyumu üzerindeki etkisi: Zeytinburnu örneği* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology. Qualitative*

- Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a>
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Çakmak, S. (2010). *Değişen hayatların görünmez sahipleri: Göçmen kadınlar. Fe Dergi*, 2(2), 50–64. https://doi.org/10.1501/Fe0001_00000000032
- De Haas, H., Castles, S., & Miller, M. J. (2020). *The age of migration: International population movements in the modern world* (6th ed.). London, UK: Red Globe Press.
- Dedeoğlu, S., & Gökmen, Ç. E. (2011). *Göç ve sosyal dışlanma: Türkiye’de yabancı kadın göçmenler*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Demos, T. V. (2007). *People flow revisited: Constructive management of changing patterns of migration*. In M. Jandl (Ed.), *Innovative concepts for alternative migration policies* (pp. 37–47). Amsterdam, Netherlands: Amsterdam University Press.
- Durgun, H. (2022). *Türkiye’de Suriyeli sığınmacı çocukların sosyo-kültürel uyum düzeylerinin tespiti ve geliştirilmesine yönelik sosyal politikalar önerileri: Kırşehir örneği* (Yüksek lisans tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Dutta, S., & Waraich, S. B. (2024). *Fitting in to thrive: Role of sociocultural adaptation in shaping engagement among interstate migrant professionals in India. International Journal of Indian Psychology*, 12(2), Article 389. <https://ijip.in/wp-content/uploads/2024/07/18.01.389.20241202.pdf>
- Geyik Yıldırım, S. (2020). *Suriyeli kent mültecilerinin sosyal, kültürel ve ekonomik entegrasyonu (Küçükçekmece ilçesi örneği)* (Doktora tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024). *Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler – İstatistikler (31 Aralık 2024)*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025). *2025 yılı uluslararası göç istatistikleri – Cinsiyete göre göç nedenleri tablosu*. <https://www.goc.gov.tr/uluslararasi-goc-istatistikleri-2025>
- Hall, E. T. (1959). *The silent language*. Garden City, NY: Doubleday.
- Hall, S. (1990). *Cultural identity and diaspora*. In J. Rutherford (Ed.), *Identity: Community, culture, difference* (pp. 222–237). London, UK: Lawrence & Wishart.
- Hammersley, M. (2012). *What is qualitative research?* London, UK: Bloomsbury Academic.
- Hesse-Biber, S. N. (2010). *Mixed methods research: Merging theory with practice*. New York, NY: Guilford Press.
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). *Cultures and organizations: Software of the mind* (3rd ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Hofstede, G. J., Pedersen, P., & Hofstede, G. (2002). *Exercises, stories and synthetic cultures*. Intercultural Press.
- International Labour Organization. (2008). *Women and men migrant workers: Moving towards equal rights and opportunities*. Geneva, Switzerland: International Labour Office.

- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2017). *2016 Türkiye göç raporu* (Yayın No. 40). Ankara: Yazar. Retrieved from <https://www.goc.gov.tr/yillik-goc-raporlari>
- Jones-Johnson, G., DeLisi, M., Hochstetler, A., Johnson, W. R., & Frishman, N. (2013). *Gender differences in social relationships, social integration and substance use. Sociology Mind, 3*(1), 106–113. <https://doi.org/10.4236/sm.2013.31016>
- Kaya, M. (2021). *Suriyeli mültecilerin sosyal uyum sorunu: Ankara Önder Mahallesi örneği* (Yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Keleş, F. B. (2020). *Suriyeli mülteci öğrencilerin Türkiye’de kültürlenme düzeyleri, kültürleşme stresleri ve kolektif benlik algıları arasındaki ilişkiler* (Yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Kim, Y. Y. (2001). *Becoming intercultural: An integrative theory of communication and cross-cultural adaptation*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Koser, K. (2007). *International migration: A very short introduction*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Kurçak, A. K. (2022). *Türk toplumunda Suriyeli göçmenleri kabul ve uyumda dindarlığın rolü (Gaziantep örneği)* (Doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Maheen, H., & King, T. (2023). *Employment-related mental health outcomes among Australian migrants: A 19-year longitudinal study. Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 57*(11), 1475–1485. <https://doi.org/10.1177/00048674231174809>
- Morokvašić, M. (1984). *Birds of passage are also women. International Migration Review, 18*(4), 886–907. <https://doi.org/10.1177/019791838401800402>
- Morokvašić, M. (2014). *Gendering migration. Migracijske i etničke teme, 30*(3), 355–378. <https://doi.org/10.11567/met.30.3.4>
- Öznay, G. (2019). *Suriyeli Arap mültecilerin ve Suriyeli Türkmen mültecilerin entegrasyon sürecinin karşılaştırmalı analizi: İstanbul örneği* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Preston, K., & Grimes, A. (2017). *Migration and gender: Who gains and in which ways?* (Motu Working Paper 17-08). Wellington, New Zealand: Motu Economic and Public Policy Research. <https://doi.org/10.29310/wp.2017.08>
- Redfield, R., Linton, R., & Herskovits, M. J. (1936). *Memorandum for the study of acculturation. American Anthropologist, 38*(1), 149–152.
- Sak, Ç. (2021). *Suriyeli göçmenlerin kültürel kimliklerini inşa etme süreci: Gaziantep örneği* (Yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Salami, S. A., Luciano, G., O’Grady, M. N., Biondi, L., Newbold, C. J., Kerry, J. P., & Priolo, A. (2019). *Sustainability of feeding plant by-products: A review of the implications for ruminant meat production. Animal Feed Science and Technology, 251*, 37–55. <https://doi.org/10.1016/j.anifeedsci.2019.02.006>
- Sen, A. (2000). *Social exclusion: Concept, application, and scrutiny* (Social

- Development Paper No. 1). Manila, Philippines: Asian Development Bank.
- Sinatti, G. (2013). *Masculinities and intersectionality in migration: Transnational Wolof migrants negotiating manhood and gendered family roles*. In T. D. Truong & D. Gasper (Eds.), *Migration, gender and social justice: Perspectives on human security* (pp. 215–226). Berlin, Germany: Springer.
- Stephan, W. G., & Stephan, C. W. (1985). *Intergroup anxiety*. *Journal of Social Issues*, 41(3), 157–175. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1985.tb01134.x>
- Stephan, W. G., Ybarra, O., Martinez, C. M., Schwarzwald, J., & Tur-Kaspa, M. (1998). *Prejudice toward immigrants to Spain and Israel: An integrated threat theory analysis*. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 29(4), 559–576. <https://doi.org/10.1177/0022022198294004>
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Tuan, Y. F. (2001). *Space and place: The perspective of experience*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Yılmaz, H. (2024a). *Sosyo-kültürel uyumun iletişim perspektifinden analizi: İstanbul ve Gaziantep'teki Suriyeli üniversite öğrencileri üzerine bir inceleme* (Yayımlanmış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Yılmaz, H. (2024b). *Sınırları aşan yaşamlar: Kültürlerarası iletişim ve sosyo-kültürel uyumun kodları*. Ankara: Literatürk Academia.
- Yılmaz, H., & Önay Doğan, B. (2025). Sosyokültürel Uyumun İletişim Perspektifinden Analizi: İstanbul ve Gaziantep'teki Suriyeli Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(3), 1186-1208. <https://doi.org/10.21547/jss.1630536>